

Innst. 368 L

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 85 L (2016–2017)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdloven, kontantstøtteleven og lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg (ny inntektssikring for eldre og uføre flyktninger og endrede botidskrav for rett til visse ytelser)

Til Stortinget

1. Proposisjonens hovedinnhold

1.1 Sammendrag

I proposisjonen fremmes endringer i:

- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd,
- lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg,
- lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre.

Det ble i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) varslet gjennomgang av spørsmål knyttet til trygderettighetene til asylsøkere og flyktninger. Forslag til endringer i trygdlovgivningen ble sendt på høring 4. juli 2016. Forslagene i proposisjonen er i hovedsak i samsvar med de forslagene som ble sendt på høring. Det er imidlertid foretatt noen endringer og tilpasninger med grunnlag i de innspillene som har kommet, samt nye vurderinger.

Det foreslås at folketrygdens særskilte bestemmelser for flyktninger med hensyn til alderspensjon og uføretrygd, som automatisk gir personer med flyktningstatus fulle minsteytelser fra folketrygden som om de har bodd i Norge hele livet, erstattes av den statlige ordningen med supplerende stønad. Det-

te forutsetter at det innenfor ordningen med supplerende stønad innføres en ny ytelse for uføre flyktninger under 67 år. Supplerende stønad er en behovsprøvd ordning utenfor folketrygden, som gis uten forsørgingstillegg, og som er mer tilpasset den aktuelle målgruppen, ved at stønaden gis etter egne bestemmelser og med eget oppfølgingsregime. Det foreslås dessuten enkelte mindre materielle endringer i ordningen med supplerende stønad.

Ved at flyktningene får tilnærmet lik inntektssikring innenfor ordningen med supplerende stønad som de ellers ville ha fått innenfor folketrygden, unngås betydelige økonomiske konsekvenser for kommunale sosialhjelpsbudsjetter.

Folketrygdloven har også særskilte bestemmelser for flyktninger med hensyn til andre ytelser enn alderspensjon og uføretrygd. Bestemmelsene innebærer at det ses bort fra lovens ordinære krav til botid for rett til ytelser og eventuelt også for beregningen av ytelser. Det gjelder ytelser til gjenlevende ektefelle, barnpensjon, arbeidsavklaringspenger, stønad til enslig mor eller far, stønad for å kompensere for utgifter til bedring av arbeidsevnen og funksjonsevnen i dagliglivet og, i visse tilfeller, grunn- og hjelpestønad.

Disse særbestemmelsene om botid er av vesentlig mindre betydning enn de særskilte bestemmelsene for flyktninger med hensyn til alderspensjon og uføretrygd, både når det gjelder antall personer som berøres og med hensyn til utbetalte beløp. Særordningene for arbeidsavklaringspenger, stønad til enslig mor eller far, stønad for å kompensere for utgifter til bedring av arbeidsevnen og funksjonsevnen i dagliglivet og grunn- og hjelpestønad foreslås ikke videreført. Dette innebærer at flyktninger likebehandles med andre grupper, som for eksempel personer som får opphold på humanitært grunnlag og norske stats-

borgere som kommer tilbake til landet etter lange utenlandsopphold.

Det foreslås at særordningene med hensyn til ytelser til gjenlevende ektefelle og barnepensjon foreløpig videreføres, blant annet fordi et offentlig utvalg nylig har utredet etterlatteytelsene i folketrygden. Utvalget ble i et tilleggsmandat bedt om også å vurdere folketrygdens særregler for etterlatte flyktninger. Utvalget leverte sin utredning 2. februar 2017, jf. NOU 2017:3. Utredningen ble sendt på høring 23. februar 2017, med frist 1. juni 2017. Spørsmålet om særrettighetene for etterlatte flyktninger vil bli vurdert i forbindelse med oppfølgingen at utvalgets utredning.

For rett til en rekke av folketrygdens ytelser stilles krav om en viss forutgående botid. Botidskravene vil, dersom de særskilte bestemmelsene for flyktninger oppheves, gjelde på samme måte for alle grupper, det vil si for flyktninger, utenlandske statsborgere som har fått opphold på annet grunnlag og norske statsborgere som har hatt utenlandsopphold.

Det foreslås å heve botidskravet for rett til pensjoner, uføretrygd og arbeidsavklaringspenger fra tre til fem år. For rett til stønad til enslig mor eller far foreslås det også å heve kravet fra tre til fem år. For kontantstøtte, hvor det i dag ikke stilles krav til botid, foreslås det innført et krav om fem års botid. Det foreslås å oppheve det gjeldende botidskravet for rett til stønad for å kompensere for utgifter til bedring av arbeidsevnen og funksjonsevnen i dagliglivet (hjelpemidler).

Det er betydelig usikkerhet knyttet til provenyvirkningene. Det vises til omtalen av økonomiske og administrative konsekvenser under behandlingen av de ulike forslagene i proposisjonen.

Det er flere formål med de foreslåtte endringene. Norge skal ha tilstrekkelige og forsvarlige ordninger for dem som får oppholdstillatelse. Samtidig er det viktig at norske velferdsordninger ikke er slik innrettet at de fører til vridninger i migrasjonsstrømmene. Ordningene må både oppleves som, og reelt være, rettferdige, bærekraftige og hensiktsmessige. Ordningene må også i størst mulig grad likebehandle flyktninger og norske statsborgere med hensyn til trygderettigheter. Ordningene må stimulere dem som får opphold i Norge til å være yrkesaktive.

Det vises i proposisjonen til Brochmann II-utvalget som 1. februar 2017 la frem NOU 2017:2 Integrasjon og tillit – Langsiktige konsekvenser av høy innvandring.

I proposisjonens kapittel 2 er bakgrunn for lovforslagene nærmere redegjort for.

Det vises til proposisjonens kapittel 3 og 4 der det gjøres greie for gjeldende rett og historikk.

Lovforslaget ble sendt på høring med frist 1. november 2016. I alt 44 instanser og én privatper-

son har uttalt seg. De fleste høringsinstansene er på generelt grunnlag negative til de foreslåtte innstrammningene i trygderegelverket.

Høringsforslagene, samt høringsinstansenes synspunkter er detaljert redegjort for under de enkelte kapitlene i proposisjonen.

Når det gjelder merknader til de enkelte forslag i folketrygdloven, kontantstøtteleven og loven om supplerende stønad, vises det til proposisjonens kapittel 12 der disse er nærmere redegjort for.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Fredric Holen Bjørdal, Lise Christoffersen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Bente Stein Mathisen og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Lene Langemyr og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, viser til Prop. 85 L (2016–2017) Endringer i folketrygdloven, kontantstøtteleven og lov om supplerende stønad til personer med kort botid i Norge (ny inntektssikring for eldre og uføre flyktninger og endrede botidskrav for rett til visse ytelser) hvor regjeringen foreslår å endre ordningen med flyktningsrettigheter i forhold til trygd og andre velferdsordninger.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen varslet i høringsnotat av 4. juli 2016 forslag til endringer i trygderegelverket i lys av asylsøkersituasjonen. Det kom en rekke høringsuttalelser inn, og forslaget som nå ligger til behandling, har tatt hensyn til en rekke av de konkrete momenter som er nevnt i uttalelsene.

Disse medlemmer viser til at flyktningsrettigheter i forhold til trygd og andre velferdsordninger historisk har blitt endret en rekke ganger. Endringene har hatt ulik begrunnelse og ulike formål, men har til felles to ting. Først at justeringen har blitt gjort i tråd med at behov og forutsetninger har endret seg over tid. Dernest at endringene hele tiden har hatt som ramme de internasjonale og humanitære forpliktelser Norge har for personer med innvilget flyktningstatus.

Disse medlemmer merker seg de endringer som har skjedd i flyktningstrømmene de senere årene. Det er naturlig å tilpasse flyktningsrettigheter i tråd med disse endringene, samtidig som enhver tilpassing av rettigheter må skje innenfor de rettslige rammer som gjelder.

Det er klare endringer i demografien til dem som kommer som flyktninger i dag, i forhold til tidligere tider. Mens det tidligere ofte var godt voksne mennesker som ankom, er det i dag gjerne folk som potensielt har et langt liv i arbeidsfør alder foran seg. Disse medlemmer mener at det er en styrke når velferdsordningene støtter opp under arbeidslinjen, også for flyktninger. Det gjelder spesielt når stadig flere av flyktningene både er i stand til å forsørge seg selv og har lang tid igjen til normal pensjonsalder, noe som gjør dem i stand til å opparbeide seg pensjonsrettigheter på lik linje med andre.

Disse medlemmer mener at regjeringen balanserer godt de endrede behov i dagens situasjon, både for enkeltindivid og samfunnets interesser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til flyktningforliket i Stortinget. Arbeiderpartiet ga der støtte til en gjennomgang av folketrygdens ytelser til flyktninger, for å kartlegge om disse fører til økte ankomster, utover det som ellers kunne forventes. Arbeiderpartiet ga videre sin tilslutning til å vurdere om unntak fra botids- og opp tjeningskrav for flyktninger bidrar til å motvirke målet om arbeid og aktivitet og hindrer naturlige krav til aktivitet og egenopptjening. I Prop. 85 L (2016–2017) vektlegger regjeringen at norske velferdsordninger ikke skal være innrettet slik at de fører til «vridninger i migrasjonsstrømmene» ved at de «i seg selv gir asylsøkere insentiver til å velge Norge som destinasjonsland». Ordningene må videre «stimulere dem som får opphold i Norge, til å være yrkesaktive».

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen i Prop. 85 L (2016–2017) ikke har kunnet dokumentere at folketrygdens ytelser har ført til et uforholdsmessig høyt antall asylsøkere til Norge, eller at ytelsene har vært til hinder for aktivitet og egenopptjening. De aller fleste av de 44 høringsinstansene er negative til forslagene. Disse medlemmer viser til at høringsinstansene begrunner dette med at regjeringens forslag kan føre til økt fattigdom, økte sosialhjelpsutgifter og virke negativt for integrering og bosetting, i stedet for å oppmuntre til arbeid og aktivitet. Tiltak for økt integrering, i form av språkopplæring, arbeid og utdanning, framheves som en bedre tilnærming. Disse medlemmer støtter dette og viser i tillegg til «Issue Paper», datert mai 2016, fra Europarådets menneskerettighetskommisær, Niels Muiznieks («Time for Europe to get migrant integration right», <https://rm.coe.int/16806da596>). I rapporten henvises det til at eksisterende forskning ikke har kunnet påvise en sammenheng mellom stønadsnivå og økte asyl-

ankomster. Disse medlemmer viser til at menneskerettighetskommisæren under Europarådets sesjon i april 2017 gjentok at det først og fremst er «push-faktorer» som er drivkraften bak dagens flyktningstrømmer, og at det ikke er noen tegn som tyder på at høye eller moderate stønadsnivåer i europeiske land fungerer som såkalte «pull-effekter». På denne bakgrunn mener disse medlemmer regjeringens forslag kun vil medføre kutt i stønadene til reelle flyktninger som får opphold i Norge, uten annen dokumentert effekt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til rapporten fra Muiznieks, som i all hovedsak fokuserer på hvordan flyktninger kan integreres og gi flyktninger like rettigheter som andre borgere. Rapporten har kapitler om familiegjenforening, oppholdstillatelse, språkopplæring, arbeidslivet, utdanning og integrering. Men den har ikke et eget kapittel om årsakene til eller faktorer som påvirker flyktningstrømmene. Rapporten er ikke en undersøkelse av hva som gir eller styrer flyktningstrømmene. Og rapporten underbygger ikke påstanden som det er vist til ovenfor.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil minne om grunnlaget for folketrygden, nemlig å sikre folk økonomisk trygghet. Folketrygden skal videre bidra til utjevning av inntekt og levekår over den enkelte persons livsløp og mellom grupper av personer. Forslaget om innskrenkning begrunnes med at den enkelte gjennom arbeid og medlemskap i folketrygden kan opptjene seg rettigheter.

Dette medlem vil påpeke at tryggheten til en minsteytelse ikke står i motsetning til egen inntjening. Dette medlem etterlyser dokumentasjon på påstanden om at velferdsordningene fører til vridninger i migrasjonsstrømmene, slik også Jussbuss kommenterte på høringen til denne saken.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til historikken bak de ordninger som Prop. 85 L (2016–2017) behandler. Folketrygdloven ble innført 1. januar 1967, med lovendring i 1971, slik at flyktninger ble ansett å stå i en særstilling med rett på aldersbestemt minstepensjon. Supplerende stønad ble innført med Utjanningsmeldinga (1998–1999) lagt frem av sosialminister Magnhild Meltveit Kleppa, og var ment som inntektssikring for en liten gruppe som falt utenfor andre ordninger, og for å avlaste kommunenes sosialhjelpsbudsjetter.

Dette medlem viser til at bakgrunnen for endringene som nå foreslås, er situasjonen i 2015 da det kom mange asylsøkere til Norge. I 2015 var det

ikke grensek kontroll i Schengen-området, og Europas yttergrense fungerte ikke. Dette medlem er for grensek kontroll til land utenfor Norden. Senterpartiet ser nasjonalstaten som den svakes sterkeste vern. Alle kan ikke komme innenfor grensene, men alle innenfor skal behandles med verdighet.

Det er dette medlems vurdering at de foreslåtte endringene, og begrunnelsen bak disse, ikke innebærer at de menneskene det gjelder får en verdig livssituasjon.

Dette medlem viser til høringssvar blant annet fra KS og Nav, som understreker at forslagene vil føre til press på sosialhjelps budsjettene og økte byråkratkostnader på grunn av behovsprøving. Dette medlem viser videre til høringsuttalelse fra NHO, som uttaler at forslaget ikke vil påvirke sannsynligheten av overgang til arbeid i særlig stor grad. NHO finner det i tillegg uklart hvor stor restarbeidsevne disse personene har, og om restarbeidsevnen er etterspurt i det ordinære arbeidslivet. Til slutt viser dette medlem til høringsuttalelse fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, som etterlyser en samfunnsøkonomisk konsekvensutredning av forslagene.

Dette medlem mener lovforslaget bærer preg av å forsøke å erstatte manglende grensek kontroll. Dette medlem mener videre at regjeringen med dette legger opp til en politikk som vil øke forskjellene i Norge og stille noen av de svakeste utenfor ordninger som til nå har vært regnet som et minstenivå for alle. Dette medlem mener dette vil endre samfunnet vårt og virke konfliktskapende, i stedet for konfliktdepende.

Dette medlem støtter forslaget om å oppheve botidskravet for rett til hjelpemidler, men støtter ikke resten av lovforslaget.

1.3 Ytelser til livsopphold for eldre og uføre flyktninger

1.3.1 Innledning

Kostnadene til livsoppholdsytelser for eldre og uføre personer med flyktningstatus bæres i dag av folketrygden. Dagens ordning innebærer at det for personer med flyktningstatus ses bort fra folketrygdlovens krav både for å oppnå rett til ytelsene og for beregning av ytelsene. Flyktninger behandles som om de har full botid, det vil si 40 år, uansett hvilken faktisk botid de har opparbeidet.

For eldre og uføre personer som kommer til landet med fluktbakgrunn, men som ikke får flyktningstatus, bæres imidlertid kostnadene dels av folketrygden, dels av ordningen med supplerende stønad og dels av kommunene gjennom økonomisk stønad til livsopphold etter sosialtjenesteloven (økonomisk sosialhjelp).

1.3.2 Departementets vurdering og forslag

1.3.2.1 GENERELT

Folketrygden bør i størst mulig grad likebehandle flyktninger med norske statsborgere og andre grupper som har lovlig opphold i Norge. Kostnadene forbundet med ytelser til livsopphold for flyktninger som ikke har nødvendig opptjening av trygderettigheter, og som på grunn av alder eller uførhet ikke kan forsørge seg selv, bør derfor løftes ut av folketrygden. Det er imidlertid viktig å unngå betydelige økonomiske konsekvenser for kommunene.

Det foreslås derfor at folketrygdens særskilte bestemmelser for flyktninger med hensyn til alderspensjon og uføretrygd, som automatisk gir personer med flyktningstatus fulle minsteytelser fra folketrygden som om de har bodd i Norge hele livet, erstattes av ordningen med supplerende stønad. En slik løsning forutsetter at det innenfor ordningen med supplerende stønad innføres en ny ytelse for uføre flyktninger under 67 år. Supplerende stønad er en behovsprøvd statlig ordning utenfor folketrygden, som gis uten forsørgingstillegg, og som er mer tilpasset den aktuelle målgruppen, ved at stønaden gis etter egne bestemmelser og med et eget oppfølgingsregime.

Dette er ikke til hinder for at personer med flyktningstatus, på samme måte som i dag, selv kan tjene opp rettigheter til alderspensjon og uføretrygd fra folketrygden på ordinær måte – gjennom botid og arbeid i Norge.

Satsene for supplerende stønad for personer over 67 år er knyttet til satsene for garantipensjon i ny alderspensjon. Det foreslås at tilsvarende skal gjelde for flyktninger over 67 år, og at satsene for uføre flyktninger under 67 år knyttes til satsene for minsteytelser til uføre.

Formålet med den foreslåtte endringen er å sikre uføre flyktninger en trygg minsteytelse å leve av, dersom de ikke har andre midler å forsørge seg med. Det er verken hensikten å garantere uføre flyktninger samme utbetaling som personer med rett til uføretrygd, eller å gi uføre flyktninger bedre økonomisk sikring enn personer over 67 år som mottar supplerende stønad. Ettersom satsene for supplerende stønad knyttes til satsene for minsteytelser i folketrygden til uføretrygdede og alderspensjonister, legges det til grunn at nivået på ytelsene er tilstrekkelig til å opprettholde en forsvarlig levestandard.

Kostnadene vil i hovedsak overføres fra folketrygden til den statlige ordningen med supplerende stønad.

Det legges til grunn at kommunesektoren vil bli kompensert for større merutgifter.

Ordningen med supplerende stønad vil være tilstrekkelig forutsigbar, og man kan ikke se at helseproblemer mv. vil stå i veien for flyktningenes muligheter til å gjøre stønadsretten gjeldende.

Tiltaket vil ikke være i strid med Norges folkerettslige forpliktelser.

Motforestillingene som har fremkommet i høringsrunden, er ikke så tungtveiende at man bør fra-vike forslaget om å erstatte dagens særbestemmelser i folketrygdloven for rett til alderspensjon og uføretrygd for flyktninger med ordningen med supplerende stønad. Det foreslås imidlertid visse justeringer i forhold til høringsnotatet, jf. proposisjonens kapittel 6.4.3.

1.3.2.2 NÆRMERE OM NIVÅET PÅ STØNADEN

Folketrygden gir som hovedregel alderspensjon og uføretrygd basert på en persons inntektsopptjening og botid. Eldre og uføre flyktninger har etter dagens system rett til fulle minsteytelser uavhengig av egen opptjening. For personer som ikke er flyktninger, men som er over 67 år og med liten eller ingen egen opptjening i folketrygden, gis det supplerende stønad. I likhet med folketrygdlovens særskilte bestemmelser for flyktninger, er således også supplerende stønad en ytelse som kan gis til personer som ikke har arbeidet eller betalt skatt i Norge.

Satsene for supplerende stønad for personer over 67 år er knyttet til satsene for garantipensjon i ny alderspensjon. Tilsvarende vil gjelde for flyktninger over 67 år.

For at stønadsnivået i supplerende stønad skal bli det samme for personer over 67 år og uføre flyktninger under 67 år, foreslås det at satsene for uføre flyktninger under 67 år knyttes til satsene for minsteytelser til uføre. Satsene for uføre er noe høyere enn satsene for alderspensjon, noe som skyldes ulike skatteregler. Etter skatt utgjør ytelsene noenlunde det samme.

Fordi satsene for supplerende stønad knyttes til satsene for minsteytelser i folketrygden til uføretrygdde og alderspensjonister, legges det til grunn at nivået på ytelsene er tilstrekkelig til å opprettholde en forsvarlig levestandard.

Det foreslås videre at flyktninger med uføregrad på mellom 50 og 100 pst. fullt ut må utnytte restinntektsevnen sin for å være garantert en samlet inntekt på nivå med minste årlige ytelse for uføretrygd. Inntektsfradraget for en flyktning med gradert uføretrygd settes aldri lavere enn inntekt etter uførhet, jf. folketrygdloven § 12-9 tredje ledd. Formålet er å kompensere for manglende arbeidsevne, ikke for en eventuell manglende utnyttelse av restarbeidsevnen.

Det vises til lovforslaget, § 5 i loven om supplerende stønad.

Det foreslås at mottakere av supplerende stønad til uføre flyktninger som har ektefelle under 67 år eller er ufør flyktning, skal motta supplerende stønad med høy sats. Dette tilsvarer dagens regler der stønadstakerens ektefelle er under 67 år.

Det foreslås å utvide § 22-8 sjuende ledd slik at en etterbetaling av både alderspensjon og uføretrygd skal reduseres med det beløpet som svarer til utbetalt supplerende stønad for samme tidsrom. Det vises til lovforslaget.

1.3.2.3 AVKORTNING I SUPPLERENDE STØNAD

1.3.2.3.1 *Avkortning i supplerende stønad for ektefelles inntekt*

Supplerende stønad til en mottaker som lever sammen med en person under 67 år, reduseres også i dag på grunn av ektefelle/samboer/registrert partners inntekt på denne måten. Utvidelsen av ordningen til å omfatte uføre flyktninger medfører nye kombinasjoner av stønadsmottakere som lever sammen i ekteskap/samboerskap/registrert partnerskap.

Det er ikke ønskelig å gi unge uføre flyktninger en like gunstig avkortningsregel som for ektefeller mv. hvor begge er over 67 år. Bakgrunnen er at det ville svekke arbeidsinsentivene for stønadsmottakere som selv er i yrkesaktiv alder, eller som har en ektefelle mv. som er i yrkesaktiv alder.

Det er uheldig at inntektsfradragreglene er strengere for uføre flyktninger med ektefelle under 67 år enn med ektefelle over 67 år. Det foreslås derfor at dagens regel for avkortning av stønad der begge ektefellene mv. er over 67 år, utvides til også å gjelde der ektefellene mv. er under 67 år, i den grad begge har rett til supplerende stønad. En slik tilføyelse vil innebære en videreføring av dagens prinsipp om at ektefellens inntekt bare går til reduksjon av supplerende stønad dersom den overstiger satsen på supplerende stønad, i de tilfeller der også ektefellen er i personkretsen for supplerende stønad. Det foreslås at § 6 første ledd i loven om supplerende stønad tilføyes en bestemmelse som innebærer at når begge ektefeller mv. har rett til supplerende stønad, har hver av ektefellene mv. rett til et «fribeløp», før inntekten går til fradrag i ektefellens supplerende stønad. Dette for å sikre at mottakerne har tilstrekkelige midler å leve for.

Supplerende stønad skal ikke kompensere for reduksjon i samlet inntekt i tilfeller der delvis uføre flyktninger ikke fullt ut utnytter restinntektsevnen sin. Det foreslås derfor at fradraget aldri skal settes lavere enn inntekt etter uførhet, jf. folketrygdloven § 12-9 tredje ledd. Det presiseres at dette også skal gjelde i tilfeller der stønadsmottakerens ektefelle mv. er ufør flyktning.

En mottaker av supplerende stønad som er gift mv. med en person som ikke har rett til slik stønad, skal ha rett til stønad med høy sats. Med de justeringer som nå foreslås i lovforslaget etter høringsrunden, medfører dette at flere mottakere vil ha rett til stønad med høy sats sammenlignet med forslaget i høringsnotatet. I slike tilfeller skal imidlertid ektefel-

lens inntekt i sin helhet inngå i prøvingen av den supplerende stønaden.

Det vises til proposisjonens kapittel 6 der det er illustrert ulike typeeksempler.

Fradragsreglene bør av hensyn til informasjon til brukerne vedtas i lovs form. Eventuelle nye stønadstyper som kommer til, vil uansett omfattes av sekkebestemmelsene i § 6 tredje ledd bokstavene b og d inntil departementet får foretatt de nødvendige presiseringene i loven.

Det vises til lovforslaget, § 6 i loven om supplerende stønad og til merknaden til paragrafen.

1.3.2.3.2 Avkortning i supplerende stønad for barnetillegg

Uføretrygdede som forsørger barn under 18 år har rett til barnetillegg. Barnetillegget utgjør 40 pst. av folketrygdens grunnbeløp per barn. Ved personinntekt (arbeidsinntekt, pensjoner mv.) over et fribeløp reduseres barnetillegget med 50 pst. av den overskytende inntekten. Dersom uføretrygden er redusert på grunn av at botiden er mindre enn 40 år, avkortes fribeløp og barnetillegg tilsvarende. Dersom barnet bor sammen med begge foreldrene, medregnes både den uføretrygdedes egen inntekt og den andre forelderens inntekt i beløpet som skal føre til reduksjon.

Supplerende stønad er personinntekt og vil derfor gå til fradrag i barnetillegget, jf. folketrygdloven § 12-16 andre ledd. Med dagens regler vil barnetillegget samtidig føre til reduksjon i den supplerende stønaden, jf. loven om supplerende stønad § 6.

Det foreslås at supplerende stønad ikke skal føre til reduksjon i barnetillegg til uføretrygd, men at barnetillegg skal gå til fradrag i supplerende stønad.

I forskrift 5. desember 2014 nr. 1602 om uføretrygd gitt med hjemmel folketrygdloven § 12-16 sjette ledd, er det fastsatt nærmere bestemmelser om reduksjon av barnetillegg til uføretrygd på grunn av inntekt, herunder at visse offentlige ytelser ikke skal tas med. Det tas sikte på å endre forskriften i samsvar med forslaget her.

1.3.3 Økonomiske og administrative konsekvenser

1.3.3.1 GENERELT OM USIKKERHETENE I BEREGNINGENE OG VIRKNINGEN PÅ KOMMUNALE BUDSJETTER

Dataene og forutsetningene som er lagt til grunn ved vurderingen av de økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene, er svært usikre, og anslagene må derfor først og fremst betraktes som regneeksempler. Dette gjelder i særdeleshet vurderingene av de langsiktige økonomiske konsekvensene, som kun er å anse som grove anslag.

Flere av forslagene må ventes å gi merutgifter til økonomisk sosialhjelp. For de ytelsene der det allerede i dag er en høy andel som mottar økonomisk sosialhjelp, må det antas at de økonomiske konsekvensene for kommunene som følge av eventuelle tiltak vil være spesielt store.

Det antas at de forskjellige forslagene i svært varierende omfang vil medføre økonomiske konsekvenser for kommunene.

De økonomiske konsekvensene for kommunene vil være størst for forslagene om endringer i bestemmelsene om overgangsstønad. Også tiltakene med hensyn til arbeidsavklaringspenger og til dels kontantstøtte kan gi vesentlige merutgifter til økonomisk sosialhjelp, men trolig noe lavere enn for overgangsstønad. For øvrige stønader antas det at utgiftsøkningen til økonomisk sosialhjelp vil kunne ligge mellom 0 og 40 pst. av innsparingene på de statlige budsjettene.

Innstrammingene som gjelder alderspensjon og uføretrygd må antas å gi omtrent ingen merutgifter for kommunene, siden supplerende stønad vil fungere som sikkerhetsnett for de fleste som blir omfattet av endringen.

Hvorvidt tiltakene vil medføre økonomiske konsekvenser for kommunene, vil avhenge av om de berørte stønadsmottakerne har andre inntekter enn de aktuelle trygdeytelsene og av om de har en ektefelle eller samboer som er i arbeid eller har andre inntekter.

Det legges til grunn at kommunesektoren vil bli kompensert for større merutgifter.

1.3.3.2 KONKRET VURDERING AV DET FORESLÅTTE TILTAKET

Det forutsettes at kun nye stønadsmottakere omfattes av regelendringen.

Det kan ta mange år før økninger eller reduksjoner i tilstrømningen av asylsøkere gir utslag på folketrygdens utgifter. Det antas derfor at den fulle effekten av eventuelle tiltak først vil inntreffe i 2060.

Tiltaket vil samlet gi en innsparing på om lag 8 mill. kroner i 2018 og om lag 26 mill. kroner i 2019. Grove anslag viser at i 2060, da man antar at den fulle effekten vil inntreffe, vil den årlige innsparingen kunne være et sted mellom 2,5 mrd. kroner og 3,7 mrd. kroner.

Ordningen med supplerende stønad for eldre og uføre flyktninger vil gi en tilnærmet lik inntektssikring som det de gjeldende særskilte bestemmelsene for flyktninger i folketrygdloven gir med hensyn til alderspensjon og uføretrygd. I likhet med andre trygdeytelser kan det for noen mottakere i tillegg være behov for økonomisk sosialhjelp ved særlige tilfeller eller i særlige situasjoner. Omfanget antas imidlertid å bli svært begrenset.

En avvikling av særreglene for flyktninger vil ikke i seg selv føre til merarbeid for Arbeids- og velferdsetaten, ut over nødvendige endringer i rutiner, rundskriv, vedtaksbrev mv. Det kreves kun enkelte justeringer i IKT-systemene.

En utvidelse av ordningen med supplerende stønad til også å omfatte uføre flyktninger, vil imidlertid medføre en vesentlig økning i antall søknader om supplerende stønad, noe som vil medføre en merbelastning for saksbehandlingen som kan gi behov for økt bemanning. De umiddelbare innførings- og utviklingskostnadene er av Arbeids- og velferdsdirektoratet grovt estimert til et sted mellom 7 og 10 mill. kroner i 2017. De totale implementeringskostnadene vil komme på sikt og er anslått til om lag 100 mill. kroner.

1.3.4 Komiteen merknader

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at regjeringen foreslår å endre systemet for å sikre eldre og uføre flyktnings livsopphold. Dagens ordning hvor kostnadene til livsopphold bæres av folketrygden, uavhengig av opptjeningstid, erstattes av en ny ordning. Flyktninger bør likebehandles med andre grupper som oppholder seg i Norge, både norske statsborgere og andre grupper med lovlig opphold.

Disse medlemmer viser til at ordningen med supplerende stønad er godt egnet til å sikre livsopphold for flyktninger. Ordningen er behovsprøvd, noe som passer bra da flyktninger er en uensartet gruppe med stor variasjon i bakgrunn, forutsetninger for deltakelse i arbeidslivet, og endog annen inntekt eller formue.

Disse medlemmer merker seg at det er vanskelig å beregne hvilken eventuell økonomisk besparelse omleggingen kan gi.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til lov om supplerende stønad, som ble innført med virkning fra 1. januar 2006. Formålet var å sikre et økonomisk fundament for personer over 67 år, som ikke har tjent opp nok til å greie seg i alderdommen, og som ikke har opphold som flyktninger. De sikres en ytelse på nivå med minstepensjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at stortingsflertallet i denne perioden, mot Arbeiderpartiets og Sosialistisk Venstrepartis stemmer, har gjennomført flere kutt i supplerende stønad. Fra 2015 blir det ikke gitt forsørgingstillegg for ektefelle og barn. Fra 2016 har personer som har kommet på familiegjennforening, ikke lenger rett til supplerende

stønad. Forsørgeransvaret ble i stedet overført til referansepersonen i Norge, noe som blant annet førte til at eldre personer, som hadde hatt supplerende stønad i opptil ti år, mistet stønaden med umiddelbar virkning. Disse medlemmer støtter ikke regjeringen Solbergs syn på at supplerende stønad, som er behovsprøvd og uten forsørgingstillegg, er mer «tilpasset» den aktuelle målgruppa, dvs. personer som innvilges opphold som flyktninger. Det vises i den forbindelse til proposisjonen, der det opplyses at de asylsøkerne som kom i 2015, hadde en relativt lav gjennomsnittsalder, med hovedtyngden i aldersgruppen 15–28 år, og at det er svært beskjedne antall per årskull i aldersgruppen 50+, og kun 78 personer var 67 år eller eldre. Disse medlemmer mener at dette ytterligere understreker behovet for en effektiv integreringspolitikk med vekt på språkopplæring, utdanning og arbeid, snarere enn fokus på stønadskutt og behovsprøvde ytelser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at forslagene i denne innstillingen går bort fra en universell ordning, over til en behovsprøvd løsning. Disse medlemmer minner om at det krever mer byråkrati og skaper mindre forutsigbarhet for folk når ytelser er behovsprøvede. Disse medlemmer vil også advare mot en politikk som svekker statlige ordninger og dermed skyver utgifter over på kommunene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at det gir bedre tilknytning til arbeidslivet og bedre insentiv for integrering og selvforsørgelse å bruke en behovsprøvd ordning, slik som supplerende stønad, enn dagens ordning. Disse medlemmer er enige i at en lang rekke andre faktorer, slik som språk, utdanning og arbeid, er med på å sørge for god integrering.

1.4 Botidskrav

1.4.1 Innledning

Trygdellovgivningen stiller i en del tilfeller krav til forutgående botid for rett til ytelser. Hvorvidt det stilles botidskrav og hva botidskravet innebærer, varierer.

Botidskravene er i utgangspunktet like for alle medlemmer i folketrygden, men det er gjort unntak for medlemmer med flyktningstatus. Dersom botidskravene i folketrygdloven økes uten at det gjøres noe med folketrygdens særbestemmelser for flyktninger, vil dette derfor innebære en innstramning for alle folketrygdens medlemmer med unntak av medlemmer med flyktningstatus.

1.4.2 Departementets vurdering og forslag

1.4.2.1 YTELSER HVOR DET FORESLÅS Å OPPHEVE NÅVÆRENDE BOTIDSKRAV

Hjelpemidler kan være en forutsetning for å kunne ta arbeid eller utdanning, gå på skole og for å delta i andre sosiale arenaer i samfunnet.

Det foreslås å oppheve botidskravet for rett til hjelpemidler. Forslaget vil sikre at kommunene ikke lenger får utgifter knyttet til hjelpemidler når de skal bosette personer med varig nedsatt funksjonsevne.

Se lovforslaget, opphevelse av folketrygdloven § 10-2.

1.4.2.2 YTELSER HVOR DET IKKE FORESLÅS Å INNFØRE BOTIDSKRAV

For dagpenger, sykepenger, foreldrepenger, engangsstønad ved fødsel og adopsjon, pleiepenger, omsorgspenger, opplæringspenger, barnetrygd, grunn- og hjelpestønad, stønad ved gravferd og supplerende stønad stilles det i dag ikke krav til forutgående botid.

Det foreslås ikke å innføre botidskrav for disse ytelsene.

1.4.2.3 YTELSER HVOR DET FORESLÅS Å INNFØRE ELLER SKJERPE NÅVÆRENDE BOTIDSKRAV

1.4.2.3.1 Kontantstøtte

Trygdesystemet bør innrettes slik at det stimulerer innvandrere til arbeid og aktivitet, da dette er viktig for integreringen. Et botidskrav for rett til kontantstøtte vil gi innvandrerne sterkere incentiver til raskt å komme i arbeidsrettet aktivitet og stimulere til økt bruk av barnehage blant nyankomne innvandrere.

Et viktig innspill som kom i høringsrunden, er at det ikke bør være ordninger med kontantytelser utover introduksjonsstønad i den perioden det er aktuelt å være i introduksjonsprogrammet. Kontantstøtten kan i denne perioden ha en negativ effekt, siden den kan oppfordre innvandrerne til et avbrudd i introduksjonsprogrammet.

Det foreslås å innføre et botidskrav på fem år for rett til kontantstøtte. For ytterligere å styrke integreringen av mødre og barn, foreslås det at det kreves at begge foreldrene har vært medlem av folketrygden i fem år, under forutsetning av at begge foreldrene bor sammen med barnet. Botidskravet bør også gjelde for dem som får barn med en person som allerede bor i Norge.

Se forslaget til endring i kontantstøtteloven § 3.

1.4.2.3.2 Stønad til enslig mor eller far

Det kreves etter gjeldende regler et forutgående medlemskap i trygden de siste tre årene før krav om stønad til enslig mor eller far etter folketrygdens ka-

pittel 15 kan settes frem. Formålet med botidskravet er at enslig mor eller far som trenger forsørgelse et eller annet sted i verden, ikke skal kunne komme til Norge og ha rett til overgangsstønad mv.

Stønad til enslig mor eller far har en klar aktivitetsrettet utforming.

Det er viktig at trygdeordninger generelt gir incentiver til at unge, arbeidsføre mennesker velger en aktiv tilværelse i arbeidslivet fremfor en passiv tilværelse på trygd. Overgangsstønad gir inntektssikring i en periode der omsorg for barn medfører at vedkommende midlertidig ikke kan forsørge seg selv ved eget arbeid, men bør innrettes slik at den nettopp skal gjelde i en overgangsfase og ikke medvirke til en passiv tilværelse med trygdeytelser over lengre tid.

Det foreslås derfor å skjerpe botidskravet for stønad til enslig mor eller far fra tre til fem år.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 15-2 første ledd.

1.4.2.3.3 Arbeidsavklaringspenger

Arbeidsavklaringspenger er en helserelatert ytelse som kan mottas over lengre tid, i gjentatte perioder og det stilles ikke krav om forutgående yrkesaktivitet. Videre kan andre årsaker enn de rent helsemessige, for eksempel mangelfulle språkkunnskaper og manglende kompetanse, være hovedårsak til at arbeidsevnen er nedsatt.

Det gjeldende botidskravet er utformet slik at man må ha minst tre års botid før fremsettelsen av kravet om ytelsen. Dette medfører at botidskravet for arbeidsavklaringspenger innebærer en venteperiode – og ikke et varig tap av retten. Man kan altså «vente» seg til ytelsen.

Det foreslås derfor å øke botidskravet for arbeidsavklaringspenger fra tre år (alternativt ett) til fem år.

I tillegg foreslås det en endring i unntaksreglene. Forslaget innebærer at unntaksadgangen reguleres uttømmende i loven, og at denne innskjerpes ved at det alltid stilles vilkår om ett års medlemskap før man fremsetter kravet.

Dagens unntaksadgang er i stor grad knyttet til tidligere medlemskap i folketrygden, og at det med forslaget kun vil være behov for å innhente opplysninger om forutgående botid for en lang periode tilbake i tid i saker hvor personen som fremsetter kravet ikke oppfyller det ordinære botidsvilkåret. Det antas derfor at behovet for innhenting av opplysninger om medlemskapsperioder vil gjelde en begrenset gruppe.

Se lovforslaget, folketrygdloven § 11-2.

1.4.2.3.4 Uføretrygd

Uføretrygd skal kompensere for den delen av inntektsevnen som er varig tapt på grunn av sykdom,

skade eller lyte. Ytelsen er ikke tidsbegrenset, men gis ikke etter fylte 67 år. Med dagens botidskrav på tre år, vil personer etter relativt kort tid i Norge kunne få rett til en varig ytelse. Et strengere krav til botid vil minske risikoen for at utenforliggende (ikke helsemessige) forhold påvirker inntektsevnen i negativ forstand.

Det foreslås derfor å heve botidskravet for uføretrygd fra tre til fem år.

Se lovforslaget, folketrygdloven § 12-2 første ledd første punktum og tredje ledd.

1.4.2.3.5 *Pensjonsytelser*

Hovedformålet med pensjonsytelsene er å sikre inntekt for mottakeren. Ytelsene er beregnet på personer i ulike livsfaser, men felles er at de kan ytes over en lang periode. For langtidsytelser er det rimelig at det stilles krav til mottakerens tilknytning til Norge. Kravet til botid bør likebehandle flyktninger, norske statsborgere og andre grupper med lovlig opphold i Norge. Alderspensjon og barnpensjon, ytelser til gjenlevende ektefelle og stønad til tidligere familiepleier har ulike formål. Pensjonsytelsene består av ulike komponenter, men kravet til forutgående botid gjelder for retten til pensjon i sin helhet. Det bør derfor stilles samme krav om tilknytning til Norge for samtlige pensjonsytelser.

Det vil også være fornuftig at vilkårene for rett til pensjonsytelser ikke er lempeligere i Norge enn i sammenlignbare land.

En økning i botidskravet fra tre til fem år vil for de aller fleste ikke ha noen praktisk betydning.

Det foreslås derfor å heve botidskravet fra tre år til fem år for pensjonsytelsene i folketrygden.

Se lovforslaget, folketrygdloven § 16-2 første ledd, § 17-3 første ledd bokstav a og b, § 18-2 første ledd bokstav a og b, § 19-2 første ledd og andre ledd innledningen, § 19-8 første ledd første punktum, § 20-10 første ledd fjerde punktum og andre ledd første punktum.

1.4.3 *Økonomiske og administrative konsekvenser*

Det er stor usikkerheter når det gjelder beregningene. Det forutsetter at det bare er nye stønadsmottakere som blir omfattet av regelendringene. Det vil ta flere år før man får full effekt av å skjerpe botidskravene. Det antas at den fulle effekten for de fleste av ytelsene først vil ha inntruffet i 2060.

De økonomiske konsekvensene av å skjerpe botidskravet for rett til pensjoner, uføretrygd, arbeidsavklaringspenger og stønad til enslige forsørgere, og av å innføre et botidskrav for kontantstøtte er anslått å ha en førsteårseffekt som gir en innsparing på om lag 215 mill. kroner, forutsatt at de særskilte bestemmelsene for flyktninger ikke videreføres. Grove an-

slag viser at ved full effekt i 2060 vil tiltaket kunne gi en innsparing på et sted mellom 500 mill. kroner og 1,3 mrd. kroner.

Skjerping av botidskravet for alderspensjon vil også gi merutgifter til supplerende stønad. Det anslås at førsteårseffekten til supplerende stønad for personer over 67 år vil være en utgiftsøkning på 1 mill. kroner, mens full effekt i 2060 anslås til mellom 10 og 15 mill. kroner. Dersom supplerende stønad utvides til uføre flyktninger, vil skjerping av botidskravet for uføretrygd også gi merutgifter til supplerende stønad. Førsteårseffekten anslås til 2 mill. kroner, mens full effekt i 2060 grovt anslås å ligge mellom 60 og 135 mill. kroner. Nettoinnsparingen av tiltaket i det første året blir dermed på om lag 190 mill. kroner, mens full effekt i 2060 grovt kan anslås til en nettoinnsparing på mellom 500 mill. kroner og 1,2 mrd. kroner.

Hovedårsaken til at innsparingene for alderspensjon er relativt beskjedne, er at en slik skjerping vil ha liten effekt for personer som kan påberope seg en av de trygdeavtalene Norge er bundet av, samt at de som faktisk mister retten til alderspensjon, vil miste en svært lav alderspensjon. I tillegg er det veldig få som innvandrer til Norge så sent som i 60-årene fra land Norge ikke har trygdeavtale med.

Dersom botidskravet skjerpes for disse ytelsene, uten at særreglene for flyktninger samtidig oppheves, vil dette gi en innsparing det første året på om lag 180 mill. kroner. Når den fulle effekten for de fleste ytelsene vil inntreffe, i 2060, viser grove anslag at innsparingen vil kunne være et sted mellom 400 mill. kroner og 930 mill. kroner. Merutgiftene til supplerende stønad vil først komme på lang sikt, og vil da kunne utgjøre mellom 5 og 7 mill. kroner.

Dersom man skjerper botidskravene for alderspensjon og uføretrygd, samtidig som man innfører forslaget beskrevet i proposisjonens kapittel 6, viser grove anslag at den samlede innsparingen på lang sikt, i 2060, vil kunne bli på et sted mellom 2,7 mrd. kroner og 4,1 mrd. kroner.

Det er stor usikkerhet knyttet til spørsmålet om hvordan utbetalingene av økonomisk sosialhjelp vil påvirkes av å øke botidskravet for trygdeytelser, og det legges til grunn at økningen i økonomisk stønad kan variere i intervallet fra tilnærmet 0 pst. for enkelte ytelser og helt opp mot 60 pst. for andre.

Økt botidskrav for alderspensjon antas i liten eller ingen grad å medføre merutgifter til økonomisk sosialhjelp da disse i stor grad vil få supplerende stønad som sikkerhetsnett i stedet.

De økonomiske konsekvensene for kommunene av økte botidskrav for uføretrygd vil også være klart i nedre del av intervallet.

De økonomiske konsekvensene for kommunene vil være størst som følge av botidskravene for stønad

til enslige forsørgere, og til dels også arbeidsavklaringspenger. For de øvrige ytelsene antas det at merutgiftene til økonomisk sosialhjelp vil ligge i det midtre sjiktet av intervallet.

Skjerping av kravene for rett til trygdeytelser, uansett om dette gjøres ved innføring/heving av botidskrav eller på annen måte, vil høyst trolig resultere i en viss økning i utbetalingene av økonomisk sosialhjelp.

Basert på statistikk er det enighet om følgende intervaller for hvor stor andel av innsparingene det er for – arbeidsavklaringspenger: mellom 34 og 53 pst. – for stønad til enslig mor eller far mellom 29 og 59 pst. og – for kontantstøtte mellom 4 og 28 pst. Det legges til grunn at kommunesektoren vil bli kompensert for større merutgifter.

Tiltaket i seg selv vil ikke føre til merarbeid for Arbeids- og velferdsetaten, ut over nødvendige endringer i rutiner, rundskriv, vedtaksbrev mv. Endringen vil medføre behov for justeringer i IKT-systemene.

Med hensyn til forslaget om å oppheve botidskravet for hjelpemidler, er det allerede i dag svært omfattende unntak fra kravene til forutgående trygdetid. En oppheving av den formelle hovedregelen om botid vil derfor ikke medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

1.4.4 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til proposisjonen der det foreslås å oppheve dagens botidskrav for hjelpemidler, siden botidskrav kan hindre arbeid, utdanning eller aktivitet. Flertallet støtter forslaget og viser til at det samtidig innebærer at behovet for særskilte bestemmelser for flyktninger bortfaller.

Flertallet viser til at det ikke foreslås å innføre eller øke botidskrav for inntekstpensjon, dagpenger, sykepenger, foreldrepenger, engangsstønad ved fødsel og adopsjon, pleiepenger, omsorgspenger, opplæringspenger, barnetrygd, grunn- og hjelpestønad, stønad ved gravferd og supplerende stønad, og støtter dette. Flertallet viser imidlertid til de særlige reglene som gjelder for grunn- og hjelpestønad, som reduseres tilsvarende for personer med redusert alderspensjon eller uføretrygd. Regjeringens forslag om å oppheve de særskilte bestemmelsene for flyktninger når det gjelder botid og opptjeningstid, vil dermed kunne medføre kutt i grunn- og hjelpestønad til flyktninger. Flertallet støtter ikke et slikt mulig kutt i grunn- og hjelpestønad.

Flertallet støtter heller ikke regjeringens forslag til skjerpede botidskrav fra 3 år til 5 år når det gjelder stønad til enslig forsørgjer, alderspensjon

(unntatt inntekstpensjon), uføretrygd og arbeidsavklaringspenger. Når det gjelder arbeidsavklaringspenger, viser flertallet også til Prop. 74 L (2016–2017) Endringer i folketrygdloven mv. (arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader til arbeidsrettede tiltak mv.), der det foreslås tilsvarende tilstramming i reglene om unntak fra botidskravet som i Prop. 85 L (2016–2017). Flertallet støtter ikke dette forslaget.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at det for noen ytelsener er foreslått å heve dagens botidskrav, at det for andre ytelsener er foreslått å videreføre dagens botidskrav, og for en tredje gruppe ytelsener å ikke innføre botidskrav. Disse medlemmer ber regjeringen følge særskilt med på om det også i fremtiden bør vurderes å heve eller innføre botidskrav for noen ytelsener.

Disse medlemmer viser til proposisjonens kapittel 7 om botidskrav. Der redegjøres det ikke bare for innføring eller øking av botidskrav. Det redegjøres også for en rekke ytelsener hvor det ikke foreslås å innføre eller øke nåværende botidskrav. Dette er slike ytelsener som dagpenger, sykepenger, foreldrepenger, engangsstønad ved fødsel og adopsjon, pleiepenger, omsorgspenger og flere andre. Det er altså gjennomført en grundig analyse av hvilke ytelsener som påvirker integreringen, og identifisert hvilke ytelsener som motvirker effektiv integrering. Alle ordninger som er opparbeidede rettigheter som følge av arbeid, foreslås ikke endret. Disse medlemmer viser til flyktningforliket og at man der enstemmig gikk inn for en gjennomgang av botidskrav. Da er det underlig hvis det ikke er vilje til å innse at økt botidskrav for et fåtall ytelsener faktisk kan hjelpe integreringen, til nytte for den enkelte og med lavere langsiktig kostnad for det offentlige budsjett.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Venstre viser til regjeringens forslag om å innføre et botidskrav på fem år for mottak av kontantstøtte og mener dette forslaget står i en særstilling. Det vises til Arbeiderpartiets og Venstres program for inneværende stortingsperiode, der kontantstøtten foreslås avviklet. Arbeiderpartiet har i sitt program at det subsidiært innføres krav om boplikt. Begrunnelsen er at kontantstøtten virker integreringshemmende, både ved at kvinner ikke integreres i yrkeslivet og ved at barn ikke går i barnehage. Disse medlemmer støtter derfor forslaget om fem års botid for å motta kontantstøtte.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, går imot øvrige forslag om å oppheve dagens unntak for

flyktninger når det gjelder botidskrav/opptjeningstid for pensjon og uføretrygd, unntak for botidskrav for arbeidsavklaringspenger, enslig forsørger, stønad til bedring av funksjonsevnen og opphevelse av asylsøkerforskriften § 3 om opptjening i asylsøkerperioden. Det innebærer at det heller ikke vil være behov for å supplere loven om supplerende stønad med en egen ordning for uføre.

Flertallet merker seg at regjeringen har valgt å avvente eventuelle endringer i særordningene for flyktninger når det gjelder stønad til gjenlevende ektefelle og barnpensjon til den videre oppfølgingen av NOU 2017:3 om etterlatteytelser i folketrygden, og at også bidragsforskudd vil bli vurdert i den forbindelse.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti advarer mot en forsterkning av doble standarder innen velferd og ytelser. Kravet til botid når det gjelder kontantstøtte, stønad for enslige foreldre, arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og pensjonsytelser gjør at vi risikerer å skape større økonomiske forskjeller i samfunnet. Både botidskrav når det gjelder kontantstøtte og enslige forsørgere rammer familier med barn. Barnefamilier med innvandrerbakgrunn er allerede overrepresentert i fattigdomsstatistikken. Disse kuttene vil prege enda flere barn i fattige familier. Selv om dette medlem er bekymret for de likestillingsmessige konsekvensene av kontantstøtten, og dens belønning av å være utenfor arbeidslivet, vil dette medlem advare mot å avskjære dem som står lengst unna arbeidslivet, den muligheten for inntekt som kontantstøtten gir. Dette medlem er uenig i den bakenforliggende tankegangen i dette forslaget, om at nød gir folk jobb. Derimot vil språkopplæring, arbeidsopplæring og inntektssikring bidra til bedre muligheter.

1.5 Andre tiltak

1.5.1 *Perioden man kan motta supplerende stønad i utlandet og skjerpet kontroll med utenlandsopphold*

1.5.1.1 DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

Utvidelse av ordningen med supplerende stønad til også å omfatte uføre flyktninger under 67 år vil føre til at også yngre personer omfattes av ordningen. Yngre personer er presumptivt mer mobile enn eldre og som i noe større grad kan forventes å foreta utenlandsreiser.

Utvidelsen vil føre til at også personer i arbeidsdyktig alder omfattes av ordningen. Om lag 1 av 6 av alle uføretrygdde mottar gradert uføretrygd. Personer som ikke er helt uføre, forventes å utnytte restar-

beidsevnen sin. Dette gjelder også flykninger. Den supplerende stønaden vil kontrolleres og justeres mot eventuell arbeidsinntekt i forbindelse med kontrollmøtene.

Kontroll med at vilkårene for ytelsen er oppfylt – både med at mottaker oppholder seg i Norge i og med den faktiske inntekten – blir av stor betydning.

Dersom stønadsmottakeren ønsker å oppholde seg i utlandet ut over 45 dager, står vedkommende fritt til å gjøre det, men må da varsle Arbeids- og velferdsetaten om oppholdet, og stønaden vil stanses. Stønadsmottaker kan søke om fornyet stønadsperiode ved tilbakekomst til Norge.

Når yngre personer omfattes av ordningen og forventes å arbeide i den grad det er mulig, er det større sannsynlighet for at mottakerne har inntekt som får betydning for retten til supplerende stønad, sammenlignet med dagens personkrets, som har nådd pensjonsalder. Det er også større sannsynlighet for at den yngre persongruppen hyppigere skifter bosituasjon. Bosituasjonen har betydning for nivået på ytelsen, og dette vil måtte følges opp i kontrollmøtene for å sikre at stønadsmottakeren mottar stønad på det nivået vedkommende har rett til.

Det er ikke behov for å følge opp alle mottakere like tett med tanke på opphold i Norge, inntekt og bosituasjon. Arbeids- og velferdsetaten skal selv vurdere behovet for kontroll fra sak til sak.

Det foreslås å redusere tillatte utenlandsopphold med rett til supplerende stønad til 45 dager per år, samt å skjerpe kontrollen med utenlandsopphold.

Det vises til lovforslaget, §§ 4 og 21 i lov om supplerende stønad.

Det foreslås at endringene skal gjelde for søknader som settes frem etter lovens ikrafttredelse. Det anses ikke å være behov for overgangsregler.

1.5.2 *Folketrygdlovens særskilte bestemmelser for personer med flyktningstatus for andre ytelser enn alderspensjon og uføretrygd*

1.5.2.1 DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

De særlige reglene for flyktninger med hensyn til arbeidsavklaringspenger, stønad til enslige forsørgere, etterlatteytelser og hjelpemidler medfører at flyktninger gis unntak fra kravet til forutgående botid for rett til disse ytelsene. For etterlatteytelser er det i tillegg, som for alderspensjon og uføretrygd, gitt særskilte beregningsregler.

Forslaget om å oppheve kravet til forutgående botid for rett til hjelpemidler innebærer at forutgående botid ikke lenger vil være et kvalifiseringskrav for rett til hjelpemidler for noen grupper, heller ikke for flyktninger. Det vil dermed ikke være behov for særskilte bestemmelser for flyktninger med hensyn til denne ytelsen.

Det offentlige oppnevnte utvalget som har utredet etterlatteytelsene i folketrygden leverte sin utredning 2. februar 2017, jf. NOU 2017:3. Spørsmålet om å avvikle særbestemmelsene for etterlatte flyktninger vil bli vurdert i forbindelse med oppfølgingen av utvalgets utredning.

Det kan være grunn til å se de særskilte bestemmelsene for flyktninger angående barnepensjon i sammenheng med bestemmelsene i lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott (forskotteringsloven) for å se nærmere på om regelverket for bidragsforskott er hensiktsmessig utformet for barn med flyktningstatus.

Ved vurderingen av om det er grunn til å avvikle de særskilte bestemmelsene som gir flyktninger rett til arbeidsavklaringspenger og stønad til enslige forsørgere uavhengig av egen botid, må det legges særlig vekt på at en slik endring innebærer at alle de særskilte bestemmelsene for flyktninger i folketrygdloven avvikles, med unntak av de som gjelder etterlatte. For uføre flyktninger foreslås det riktignok å erstatte disse særrettighetene med korresponderende særrettigheter i den statlige ytelsen supplerende stønad, ettersom dette er en ytelse som gis til store grupper og over lange perioder. Tilsvarende ordning finnes allerede for personer over 67 år. På denne måten begrenses kostnadsøkningen for kommunene. Arbeidsavklaringspenger og stønad til enslige forsørgere er begge midlertidige ytelser, og kravet til forutgående botid for rett til disse ytelsene er slik innrettet at det for mange vil være mulig «å bo seg til» disse to ytelsene, ettersom botidskravet må være oppfylt før man fremsetter krav om ytelsen.

Videre medfører endringen at flyktninger behandles likt med nordmenn som har hatt lange utenlandsopphold og andre grupper som har lovlig opphold i Norge.

Endringen antas å gjelde svært få personer, slik at kostnadsøkningen for kommunene ikke antas å bli vesentlig og at det ikke er snakk om betydelige kostnadsøkninger for kommunene de første årene. Det legges til grunn at kommunesektoren vil bli kompensert for større merutgifter.

De foreslåtte tiltakene skal ikke være i strid med Norges folkerettslige forpliktelser.

Det foreslås at de særskilte bestemmelsene for arbeidsavklaringspenger og stønad til enslige forsørgere oppheves.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven §§ 11-2 og 15-2.

Asylsøkerforskriften § 3 gir asylsøkere mulighet til å opptjene rett til blant annet pensjoner og uføretrygd i den perioden da asylsøknaden er til behandling. For at opphevingen av folketrygdlovens særskilte bestemmelser for personer med flyktningstatus skal få reell effekt, tas det sikte på å oppheve § 3 i

forskrift 14. mai 2008 nr. 460 om tryggedekning for asylsøkere og deres familiemedlemmer.

1.5.3 Økonomiske og administrative konsekvenser

1.5.3.1 KONSEKVENSER AV FORSLAGENE OM REDUSERT PERIODE HVOR MAN KAN MOTTA SUPPLERENDE STØNAD I UTLANDET OG SKJERPET KONTROLL MED UTENLANDSOPPHOLD

Det må legges til grunn at disse tiltakene kun i svært begrenset utstrekning vil resultere i innsparinger. Det antas at mottakerne i det vesentlige vil tilpasse seg, og etterleve det mer restriktive regelverket, hvilket altså vil innebære å begrense utenlandsopphold til maksimum 45 dager per år.

Reduksjonen i perioden hvor man kan motta supplerende stønad i utlandet vil ikke medføre noen administrativ merbelastning for Arbeids- og velferdsetaten, ut over nødvendige endringer i vedtaksbrev og informasjonsmaterieell.

Skjerpert kontrollvirksomhet vil nødvendigvis medføre økt arbeidsbyrde for Arbeids- og velferdsetaten.

1.5.3.2 KONSEKVENSER AV FORSLAGET OM OPPHEVELSE AV FOLKETRYGDENS SÆRSKILTE BESTEMMELSER FOR FLYKTNINGER, ANDRE YTELSER ENN ALDERSPENSJON OG UFØRETRYGD

Det vil variere hvor raskt helårsvirkningene av forslagene vil inntreffe. For arbeidsavklaringspenger og stønad til enslige forsørgere vil helårseffekten inntreffe etter om lag 3–5 år. Ettersom forslaget kun gjelder nye mottakere, vil det ta opp mot 20–50 år før helårsvirkningen oppnås for de øvrige ytelsene. For å illustrere mulige virkninger på lang sikt er det derfor oppgitt innsparingseffekter for alle ytelsene i 2060, ut fra tre alternative fremskrivninger.

De økonomiske konsekvensene av dette tiltaket er anslått til en innsparing på 15 mill. kroner i 2018. Grove anslag viser at innsparingene i 2060 vil kunne være et sted mellom om lag 90 mill. kroner og om lag 195 mill. kroner.

Tiltaket må antas å medføre visse økonomiske konsekvenser for kommunene. Det er derfor vanskelig å gi et presist anslag da økonomisk sosialhjelp vurderes individuelt og kostnadene varierer i det enkelte tilfelle. Det legges til grunn at kommunesektoren vil bli kompensert for større merutgifter.

Arbeids- og velferdsdirektoratet antar at tiltaket ikke vil føre til nevneverdig merarbeid. Det legges til grunn at endringen krever relativt beskjedne administrative forberedelser.

1.5.4 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til Stortingets behandling av Meld. St. 9 (2014–2015) Gjennomgang av ordninga med supplerande stønad til personar over 67 år med kort butid i Noreg. I Innst. 180 S (2014–2015) ba komiteens flertall regjeringen se på ytterligere kontrolltiltak, til tross for at regjeringen selv mente at gjeldende kontrolltiltak var gode nok til å avgrense og hindre feilutbetalinger (jf. meldingens kap. 6). Disse medlemmer ser derfor ingen grunn til å innføre ytterligere byråkrati ved å øke kravet til personlig fremmøte ved Nav-kontorene fra inntil tre til inntil fem ganger pr. år. Disse medlemmer viser til begrunnelsen for forslaget om å redusere tiden man kan oppholde seg i utlandet fra 90 til 45 dager uten å tape retten til supplerende stønad. Regjeringen begrunner det med at en utvidelse av stønaden til også å omfatte uføre, vil føre til at yngre og mer mobile personer blir omfattet. Siden disse medlemmer verken støtter regjeringens forslag til kutt i stønadene til reelle flyktninger som har fått beskyttelse i Norge, og dermed ikke overføring av uføre fra uføretrygd til supplerende stønad, er det heller ikke behov for å stramme inn på antall dager mottakere av supplerende stønad kan oppholde seg i utlandet. Disse medlemmer går derfor imot forslaget om å redusere antall dager til 45.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet støtter at man legger seg på en restriktiv linje når det gjelder utenlandsopphold. Det anbefales også at Nav kontroll gis en særskilt oppgave å avdekke eventuell svindel av velferdsordninger til flyktninger. Slik svindel kan være med på å undergrave asylinstituttets legitimitet blant folk flest.

Disse medlemmer viser til at det ikke er kontrolltiltak som er begrunnelsen for å redusere tiden man kan oppholde seg i utlandet. Som det vises til ovenfor, er regjeringen av den meningen av kontrolltiltakene er gode nok til å avgrense og hindre feilutbetalinger. Disse medlemmer merker seg at begrunnelsen fremgår av side 62 i proposisjonen:

«Departementet vil peke på at når yngre personer omfattes av ordningen, og forventer å arbeide i den grad det er mulig, er det større sannsynlighet for at mottakerne har inntekt som får betydning for retten til supplerende stønad.»

Disse medlemmer merker seg at omtalen av kontrolltiltakene kun dreier seg om hvordan dagens tiltak kan gjennomføres på en effektiv måte, spesielt mot grupper som kan ha en restarbeidsevne.

1.6 Internasjonale forpliktelser

1.6.1 Innledning

Norges handlingsrom med hensyn til å foreta endringer i trygdlovgevingen kan i enkelte tilfeller være begrenset av de internasjonale forpliktelsene som Norge har påtatt seg gjennom inngåelsen av forskjellige bi- og multilaterale folkerettslige avtaler.

Det vises til proposisjonens kapittel 9 der det redegjøres detaljert for gjennomgangen av de ulike konvensjonene, samt deres relevans for de foreslåtte tiltakene. Følgende konvensjoner er nærmere gjort greie for:

- FNs flyktningkonvensjon.
- FNs barnekonvensjon (CRS).
- FNs konvensjon mot rasediskriminering (CERD).
- FNs kvinnekonvensjon (CEDAW).
- FNs konvensjon for funksjonshemmedes rettigheter (CRPD).
- FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK).
- ILO og Europarådets trygdekonvensjoner.
- Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK).
- EØS-avtalen.
- Bilaterale trygdeavtaler.

De foreslåtte tiltakene i proposisjonen er vurdert til ikke å skulle være i strid med Norges folkerettslige forpliktelser.

1.6.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at få høringsinstanser har uttalt seg om forholdet til internasjonale konvensjoner, men at tunge høringsinstanser som FNs høykommissær for flyktningers regionale representasjon for Nord-Europa, Ligestillingsombudet, NOAS og Norges Handikapforbund har hatt kritiske merknader til enkelte av forslagene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at de innkomne høringsuttalelsene i liten grad problematiserer de foreslåtte endringer i forhold til internasjonale avtaler Norge har sluttet seg til. Dette viser at land som er mottakere av flyktninger, i stor grad er frie til å likebehandle flyktninger med innbyggerne for øvrig, samt med andre som flytter til landet.

Disse medlemmer finner det hensiktsmessig at de norske ordningene for flyktninger er innenfor, men ikke i øvre sjikt av de rammer som settes av internasjonale avtaler. Det er viktig å ta hensyn også

til andre mål, slik som sysselsetting og at enkeltindivid har best av å forsørge seg selv.

1.7 Integreringsmessige konsekvenser av forslagene og spørsmålet om hvem som skal bære kostnadene – evaluering av tiltakene

1.7.1 Integreringsmessige konsekvenser

Mennesker som innvandrer til Norge er en sammensatt gruppe, med betydelige individuelle forskjeller i ressurser og i forutsetninger for å lykkes her i landet. Innvandrere som gruppe er imidlertid, i den første tiden etter ankomsten til Norge, i en svakere økonomisk stilling enn resten av befolkningen.

Den norske velferdsmodellen er avhengig av høy arbeidsdeltakelse og en effektiv integreringspolitikk. Det er avgjørende for integreringen at nyankomne innvandrere med fluktbakgrunn raskt kommer i arbeid og ikke blir stående utenfor arbeidslivet og blir avhengige av kontantytelser. Det er derfor ønskelig å styrke arbeidsinsentivene for både flyktninger og andre med kort botid i Norge, både av hensyn til offentlig økonomi og ikke minst av hensyn til den positive effekten arbeidsdeltakelse har for den enkelte flyktningens egen økonomi og integrering i det norske samfunnet.

Det vil ta noe tid før de som får opphold i landet på bakgrunn av beskyttelsesbehov kommer inn i arbeidslivet, men dersom man gjennom de foreslåtte tiltakene lykkes med å stimulere flere til å komme i arbeid, antas både inntektsmulighetene og integreringen å bli styrket på sikt.

Arbeidsinsentivene i forslaget er ikke rettet mot personer som allerede er eldre eller uføre, men mot personer som kommer arbeidsføre til landet i voksen alder, og som i dag lett kan passiviseres ved at de på grunn av de særskilte bestemmelsene i folketrygdloven har utsikt til en garantert minstepensjon uten noen egeninnsats.

En viss skjerping av kravene for å kvalifisere for de ytelsene som har størst økonomisk betydning, vil gi insentiver til å delta i arbeidslivet, både fordi man da vil få en høyere inntekt mens man er arbeidsfør og i yrkesaktiv alder, og også for eventuelt på sikt å kunne oppnå rett til ytelse basert på denne yrkesaktiviteten. Dessuten vil man – når man deltar i arbeidslivet – kunne oppnå et høyere nivå på ytelsene enn om man har vært inaktiv.

De foreslåtte endringene baserer seg på likebehandling av personer med flyktningstatus og familie-gjenforente, personer med opphold på humanitært grunnlag og nordmenn som vender hjem etter lange utenlandsopphold. Det er et viktig prinsipp, blant annet for bærekraften og trygdeordningenes legitimitet, at alle gis den samme mulighet til å opparbeide seg rett til ytelse fra folketrygden ut fra deltakelsen i ar-

beidslivet, og at man ikke gir særrettigheter til enkelte grupper.

1.7.2 Hvem skal bære kostnadene

Det er viktig å unngå at innstrammende tiltak i de statlige ordningene medfører for store økonomiske konsekvenser for kommunale sosialhjelpsbudsjetter.

Flere høringsinstanser er bekymret for at forslagene skal resultere i økte kommunale utgifter, og at dette kan medføre at kommuner vil kvie seg for å bosette flyktninger, med uheldige konsekvenser for integreringen.

Arbeids- og sosialdepartementet har, sammen med Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet, tatt initiativ til et samarbeid med kommunenes arbeidsgiver-, interesse- og medlemsorganisasjon, KS, for å kartlegge konsekvensene som de foreslåtte tiltakene vil kunne ha for kommunesektoren. Det legges til grunn at kommunesektoren vil bli kompensert for større merutgifter.

1.7.3 Evaluering av tiltakene

Det vil legges opp til en bred og grundig gjennomgang av konsekvensene av endringene i trygde-regelverket. Det vil i denne forbindelse være naturlig å se nærmere på en rekke mulige konsekvenser av endringene for blant annet:

- Konsekvensene for kommuneøkonomien.
- Konsekvensene for bosetting.
- Konsekvensene for fattigdomsutvikling.
- Konsekvensene for familieøkonomien.
- Administrative konsekvenser.

I perioden fra endringenes ikrafttredelse og frem til evalueringen tar til, forutsettes det imidlertid at arbeids- og velferdsforvaltningen vil følge utviklingen nøye.

1.8 Overgangsordninger

1.8.1 Sammendrag

Det er lagt til grunn at innstrammingene i trygde-regelverket kan gis virkning for personer som har søkt om asyl ved lovendringenes ikrafttredelse. Lovavdelingen har vurdert nærmere hvordan dette stiller seg for personer som allerede har fått oppholdstillatelse, men som foreløpig ikke har opptjent rett til en trygdeytelse eller som ikke har søkt om eller fått tilstått en ytelse.

Det vises til proposisjonens kapittel 11.2 der det redegjøres nærmere for endringer av folketrygdens særskilte bestemmelser for flyktninger.

I kapittel 11.3 gjøres det detaljert greie for skjerping av kravet til forutgående for folketrygdens pensjoner mv. og innføring av et slikt krav for visse korttidsytelser. Lovavdelingen har her vurdert spørsmålet om hvor langt følgende tre typer innstramminger i ytelser etter folketrygdloven er forenelige med Grunnloven § 97:

1. heving av kvalifikasjonskravet fra tre til fem år for rett til alderspensjon, gjenlevendepensjon, barnpensjon og uføretrygd,
2. heving av kvalifikasjonskravet fra tre til fem år for rett til arbeidsavklaringspenger og fra tre år til syv år for rett til stønad for enslige forsørgere, og
3. innføring av kvalifikasjonskrav på fem til syv år for visse korttidsytelser.

Lovavdelingen avga sin vurdering i brev 16. mars 2016.

1.8.2 Ikraftsetting. Overgangsordninger

1.8.2.1 DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

Det foreslås at lovendringene skal tre i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Det tas sikte på at endringene skal gjelde fra 1. januar 2018, med unntak av botidskrav for konstantstøtte som det tas sikte på å innføre fra 1. juli 2017.

Endringene foreslås gitt virkning for krav som fremsettes etter lovens ikrafttredelse. Endringene kan dermed i utgangspunktet gjøres gjeldende også for personer som har fått innvilget oppholdstillatelse før endringen trådte i kraft.

Det foreslås fortsatt rett til ytelser etter de særskilte bestemmelsene for flyktninger skal gjelde for krav om alderspensjon etter folketrygdloven kapitlene 19 og 20 fra personer født i 1956 eller tidligere, som ved lovens ikrafttredelse har vært medlemmer i folketrygden i minst 20 år etter fylte 16 år.

Videre foreslås det at loven ikke skal gis virkning for alderspensjon for personer som ved lovens ikrafttredelse allerede mottar uføretrygd etter de særlige reglene for flyktninger, er født i 1956 eller tidligere og som har vært medlemmer i folketrygden i minst 20 år etter fylte 16 år. Disse skal ved overgang til alderspensjon få pensjon etter de særskilte bestemmelsene for flyktninger. Det samme gjelder personer som har pensjon som gjenlevende ektefelle etter folketrygdloven § 17-5.

Forslaget i proposisjonen vil skåne dem med langvarig tilknytning til Norge. Personer som har jobbet «flere tiår» i Norge vil normalt ha opptjent rett til en pensjon som vil være høyere enn den minstepensjonen en flyktning i dag er garantert gjennom folketrygdlovens særskilte bestemmelser. Dermed vil vedkommende ikke berøres av innstramminger.

Flyktninger har muligheten til å opptjene pensjon fra folketrygden som alle andre som er lovlig bosatt i Norge.

Det foreslås ikke å gjøre endringene for flyktninger som har fått innvilget en uføretrygd etter dagens særbestemmelser for flyktninger. Det legges derfor til grunn at det sentrale spørsmålet når det gjelder de foreslåtte endringene, er om det vil foreligge en uegentlig tilbakevirkning som er «særlig urimelig eller urettferdig».

Flyktninger har hatt en særrett i folketrygden, som kan ha bidratt til å styrke denne gruppens forventninger om en positiv særbehandling den dagen de setter frem krav om de ulike ytelsene.

Det foreslås at personer som har fremsatt eller fått behandlet krav om uføretrygd på tidspunktet for endringenes ikrafttredelse, ikke skal være omfattet av endringene. Stortinget kan kutte i fremtidige uføreytelse, herunder oppheve særordningen for flyktninger. Spørsmålet er imidlertid om det er en grense for hvor mye som kan kuttes og hvor raskt et slikt kutt kan skje.

Uføretrygd er en helserelatert ytelse hvor flere vilkår må være oppfylt, og hvor det for den enkelte både er usikkert om han eller hun i fremtiden vil bli ufør, om vilkårene for rett til uføretrygd da vil være oppfylt, og fra når uføretrygden eventuelt vil bli tilstått. Uføretrygd skiller seg således fra alderspensjon, hvor retten inntreffer for alle ved en bestemt alder. De særlige rettighetene for flyktninger med hensyn til uføretrygd er ikke opptjent, hverken gjennom botid eller innbetaling, og bærer i stor grad preg av å være en sosial stønad.

Økonomisk stønad til livsopphold etter sosialtjenesteloven (økonomisk sosialhjelp) er det nedre sikkerhetsnettet i velferdsordningene. Uføre som av ulike grunner ikke har rett til uføretrygd fordi de ikke oppfyller botidskravet eller som har en lav uføretrygd fordi trygdetiden utgjør mindre enn 40 år, men som ikke har flyktningstatus, er sikret gjennom denne ordningen.

Det foreslås at personer med flyktningstatus som oppfyller de medisinske og ervervsmessige vilkårene for uføretrygd, kan få særlige rettigheter til inntektssikring gjennom ordningen med supplerende stønad, jf. proposisjonens kapittel 6. Denne stønaden vil komme i stedet for eller som et supplement til uføretrygd fra folketrygden.

Satsene for supplerende stønad for uføre flyktninger er foreslått satt til samme nivå som de garanterte minstepensjonene for uføretrygd. Nivået på den supplerende stønaden er foreslått fastsatt ved at den uføre personen får rett til full supplerende stønad etter sivilstatus/bosituasjon, og at maksimalt stønadsnivå reduseres med personens inntekt mv.

Ordningen med supplerende stønad for eldre og uføre flyktninger vil gi en tilnærmet lik inntektssikring som de gjeldende særskilte bestemmelsene for uføretrygd og alderspensjon for flyktninger.

Det er i hovedsak to ulikheter som gjør seg gjeldende mellom dagens særbestemmelser for flyktninger etter reglene om uføretrygd i folketrygdloven og forslaget om inntektssikring i ordningen med supplerende stønad.

Supplerende stønad er behovsprøvd. Det gis ikke barnetillegg til supplerende stønad, men det gis barnetillegg til uføretrygden. Summen av uføretrygden og barnetillegget kan ikke utgjøre mer enn 95 pst. av inntekten før uførhet.

Den økonomiske konsekvensen for den enkelte ved å erstatte særreglene for flyktninger i folketrygdens uføretrygd med en særlig rett til inntektssikring gjennom ordningen med supplerende stønad, vil variere ut fra den enkeltes situasjon.

Personer med langvarig botid i Norge vil være den gruppen som har lengst opptjening i folketrygden etter de ordinære reglene for uføretrygd. Størrelsen på uføretrygden – og eventuelle barnetillegg – vil kunne være høyere enn satsen for supplerende stønad/minstesatsen i uføretrygden, slik at personen har høyere opptjening etter de ordinære reglene enn det som følger både av dagens ordning for flyktninger i folketrygden og av den foreslåtte endringen. For andre vil uføretrygden være såpass høy at den supplerende stønaden kun vil være et mindre supplement til uføretrygden. Jo lenger tilknytning flyktningen har til folketrygden, desto høyere vil uføretrygden fra folketrygden basert på opptjening være. Dette fører igjen til at et fradrag i supplerende stønad mot ektefelles inntekt og fravær av barnetillegg i ordningen får langt mindre virkning for den gruppen som i utgangspunktet kunne hatt et vern etter Grunnloven § 97. For denne gruppen vil oppheving av særreglene for flyktninger i uføretrygden og innføring av supplerende stønad til uføre flyktninger ikke utgjøre et vesentlig økonomisk tap.

Det foreslås derfor at personer som har fremsatt krav om uføretrygd etter ikrafttredelsestidspunktet, fullt ut omfattes av de nye reglene. De nye reglene skal ikke gjøres gjeldende for personer som allerede mottar uføretrygd, eller ved behandling av krav om uføretrygd som er satt frem før ikrafttredelsestidspunktet. Flyktninger skal fortsatt ha rett til uføretrygd, men da etter de samme reglene som gjelder for alle andre.

Det foreslås å redusere perioden man kan motta supplerende stønad i utlandet og å skjerpe kontrollen med utenlandsopphold, jf. proposisjonens kapittel 8.1. Det er ikke behov for overgangsregler med hensyn til disse forslagene.

1.8.3 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at dersom regjeringen Solbergs forslag skulle få flertall i Stortinget, vil det være behov for overgangsordninger. Det er, etter flertallets oppfatning, rimelig at eventuelle endringer kun gjelder for nye tilfeller.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener forslagene til overgangsordninger som ligger i proposisjonen, er hensiktsmessige, og har ingen ytterligere merknader.

2. Særmerknad fra Høyre og Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til sine merknader under de enkelte kapitler og fremmer følgende forslag:

«I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

Kapittel 1 innholdsfortegnelsen sjuende strekpunkt oppheves.

Nåværende åttende, niende og tiende strekpunkt blir sjuende, åttende og niende strekpunkt.

§ 1-7 oppheves.

§ 3-2 sjettede ledd oppheves.

§ 3-3 sjuende ledd oppheves. Nåværende åttende ledd blir sjuende ledd.

§ 3-9 tredje ledd tredje punktum oppheves.

§ 11-2 skal lyde:

§ 11-2 *Forutgående medlemskap*

Det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet i minst fem år umiddelbart før krav om ytelsen settes fram, har vært medlem i folketrygden. Ved vurderingen av om vilkåret er oppfylt, ses det bort fra perioder med tjeneste i internasjonale organisasjoner eller organer som staten Norge er medlem av, yter økonomisk bidrag til eller har ansvar for å bidra til bemanningen av.

Vilkåret om fem års forutgående medlemskap i første ledd gjelder likevel ikke for den som har vært medlem i folketrygden i minst ett år umiddelbart før krav om ytelsen settes fram, dersom

a) *han eller hun var medlem i trygden da arbeidsevnen ble nedsatt med minst halvparten, se § 11-5, og etter fylte 16 år har perioder med medlemskap som minst tilsvarer perioder uten medlemskap, eller*

b) *han eller hun etter fylte 16 år har vært medlem i trygden med unntak av maksimum fem år.*

§ 12-2 andre ledd oppheves. Nåværende tredje og fjerde ledd blir andre og tredje ledd.

§ 12-3 tredje ledd skal lyde:

Uføretrygd etter § 12-2 *andre og tredje* ledd om unntak fra medlemskap i folketrygden fram til uføretidspunktet beholdes bare så lenge vedkommende er medlem i folketrygden. Det samme gjelder uføretrygd på grunnlag av § 12-13 tredje ledd *om uføretrygd til unge uføre*.

§ 12-12 fjerde og femte ledd skal lyde:

Når vilkåret om forutgående medlemskap oppfylles etter § 12-2 *andre* ledd, regnes framtidig trygdetid tidligst fra det tidspunktet vedkommende sist ble medlem i folketrygden. Tidsrommet fram til dette tidspunktet regnes som opptjeningstid.

Framtidig trygdetid medregnes ikke når uføretrygd gis etter § 12-2 *tredje* ledd.

§ 12-13 fjerde ledd andre punktum oppheves.

§ 12-15 andre ledd andre punktum oppheves. Nåværende tredje punktum blir andre punktum.

§ 15-2 andre ledd oppheves. Nåværende tredje ledd blir andre ledd.

§ 17-3 første ledd bokstav c skal lyde:

c) *hadde oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28 og var medlem i trygden.*

§ 17-3 tredje ledd skal lyde:

Vilkåret i første ledd gjelder ikke når den gjenlevende *har oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28 og er medlem i trygden.*

§ 17-4 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder pensjon eller overgangsstonad til *en person som har oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28 og som får pensjonen beregnet på grunnlag av bestemmelsene i § 17-7 andre og fjerde ledd.*

§ 17-7 andre ledd skal lyde:

Grunnpensjonen fastsettes på grunnlag av den avdødes trygdetid etter bestemmelsene i §§ 3-2 og 3-7. *En person som har oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28 og er medlem i trygden, får full grunnpensjon uten hensyn til bestemmelsene om trygdetid.*

§ 17-7 fjerde ledd skal lyde:

Særtillegget fastsettes etter bestemmelsene i § 3-3. *En person som har oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28 og er medlem i trygden, får fullt særtillegg uten hensyn til bestemmelsene om trygdetid.*

§ 18-2 tredje ledd skal lyde:

Vilkåret i første ledd gjelder ikke når barnet eller en av foreldrene *er innvilget oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28 og er medlem i trygden.*

§ 18-3 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder barnepensjon etter unntaksbestemmelsene for *personer som er innvilget oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28*, og tilleggs-pensjon som etter § 18-5 andre ledd gis til foreldre-løse barn på grunnlag av bestemmelsene for unge uføre i §§ 3-21 og 3-22.

§ 18-5 første og andre ledd skal lyde:

Dersom en av foreldrene er død, skal pensjonen for det første barnet utgjøre 40 pst. av grunnbeløpet. Pensjonen for hvert av de øvrige barna utgjør 25 pst. av grunnbeløpet. Hvis den gjenlevende av foreldrene får eller ville ha fått redusert pensjon på grunn av manglende trygdetid, blir barnepensjonen tilsvarende redusert. *Dersom en av foreldrene eller barnet er innvilget oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28, og barnet er medlem i trygden, gis det full pensjon uten hensyn til bestemmelsene om trygdetid i kapittel 3.*

Dersom begge foreldrene er døde, skal pensjonen for det første barnet utgjøre samme beløp som pensjon til gjenlevende ektefelle, se §§ 17-7 og 17-12. Pensjonen beregnes på grunnlag av farens eller morens opptjening og skal svare til det største av de to beløpene. Pensjonen for det neste barnet utgjør 40 pst. av grunnbeløpet, og pensjonen for hvert av de øvrige barna utgjør 25 pst. av grunnbeløpet. Hvis grunnpensjonen til det første barnet er redusert på grunn av manglende trygdetid, blir barnepensjonen til de øvrige barna tilsvarende redusert. *Dersom en av foreldrene eller barnet er innvilget oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28, og barnet er medlem i trygden, gis det full grunnpensjon og fullt særtillegg uten hensyn til bestemmelsene om trygdetid i kapittel 3.*

§ 19-2 andre ledd skal lyde:

Vilkåret om *fem* års trygdetid i første ledd gjelder ikke for

- den som ved fylte 67 år hadde rett til uføretrygd ved yrkesskade, og
- den som fyller vilkårene for rett til pensjon i §§ 17-3 og 17-4 og i enten § 17-5 eller § 17-10.

§ 19-3 fjerde ledd andre punktum oppheves.

§ 19-8 sjuende ledd oppheves. Nåværende åttende og niende ledd blir sjuende og åttende ledd.

§ 20-10 fjerde ledd skal lyde:

Den som ved fylte 67 år mottok uføretrygd på grunn av yrkesskade, får full garantipensjon uten hensyn til bestemmelsene om trygdetid i første og andre ledd, for så vidt gjelder den del av alderspensjonen som tilsvarer uføregreden på grunn av yrkesskaden.

§ 20-10 femte ledd andre punktum oppheves.

I følgende bestemmelser skal tallordet «tre» endres til «fem»:

§ 3-2 andre ledd første punktum, § 3-5 femte ledd, § 3-8 andre ledd første punktum, § 12-2 første ledd første punktum og tredje ledd, § 12-12 sjuende ledd, § 12-17 første ledd bokstav a, § 15-2 første ledd, § 16-2 første ledd, § 17-3 første ledd bokstav a og b, § 18-2 første ledd bokstav a og b, § 19-2 første ledd, § 19-8 første ledd første punktum, § 20-10 første ledd fjerde punktum og andre ledd første punktum.

§ 22-8 sjuende ledd skal lyde:

Når det er utbetalt stønad etter lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg, og det etterbetales alderspensjon eller uføretrygd fra folketrygden, skal etterbetalingen reduseres med det beløp som svarer til utbetalt supplerende stønad for samme tidsrom.

II

I lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Formålet med lova*

Formålet med lova er å garantere ei minste samla inntekt for personar som har fylt 67 år og uføre flyktningar med låge eller ingen ytingar frå folketrygda på grunn av kort butid i Noreg.

§ 2 nytt første ledd skal lyde:

Med flyktning meiner ein i lova her ein person som har opphaldsløyve etter utlendingsloven § 28. Med uføre flyktning meiner ein i lova her ein flyktning som ikkje har fylt 67 år og som fyller vilkåra i folketrygdlova §§ 12-4 til 12-7.

Nåværende første, andre og tredje ledd blir andre, tredje og nytt fjerde ledd.

§ 3 første ledd skal lyde:

Supplerande stønad vert gitt til personar som er busette i Noreg og som anten har fylt 67 år eller er uføre flyktningar. Ein person vert rekna som busett dersom han eller ho er registrert i folkeregisteret og har norsk statsborgarskap, eller med heimel i utlendingsloven har fått permanent opphaldsløyve eller mellombels opphaldsløyve som gir grunnlag for permanent opphaldsløyve.

§ 4 første og andre ledd skal lyde:

Retten til supplerande stønad fell bort når ein person oppheld seg eller har tenkt å opphalde seg i utlandet i meir enn 45 dagar i samanheng eller i meir enn 45 dagar i alt i ein stønadsperiode, sjå § 11.

Dersom opphaldet i utlandet er meint å vare i meir enn 45 dagar i samanheng, fell ytingane bort frå og med månaden etter den månaden då opphaldet i utlandet tok til. I andre tilfelle fell ytingane bort frå og med månaden etter den månaden då vedkomande hadde vore i utlandet i 45 dagar eller summen av utanlandsopphalda i ein stønadsperiode utgjør 45 dagar.

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Full supplerande stønad*

Full supplerande stønad til personar som har fylt 67 år skal svare til

- minste pensjonsnivå med høg sats for einslege stønadstakarar og for stønadstakarar med ektemake som ikkje har fylt 67 år og som ikkje er uføre flyktning,
- minste pensjonsnivå med ordinær sats for stønadstakarar med ektemake som har fylt 67 år eller som er uføre flyktning og for stønadstakarar som deler bustad med sine vaksne barn eller andre vaksne, utan at forholdet mellom dei vert definert som ekteskapsliknande (bufellesskap).

Full supplerande stønad til uføre flyktningar skal svare til

- minste årlege yting for uføretrygd med høg sats for einslege stønadstakarar og for stønadstakarar med ektemake som ikkje har fylt 67 år og som ikkje er uføre flyktning,
- minste årlege yting for uføretrygd med ordinær sats for stønadstakarar med ektemake som har fylt 67 år eller som er uføre flyktning. Det same gjeld for stønadstakarar som deler bustad med sine vaksne barn eller andre vaksne, utan at forholdet mellom dei vert definert som ekteskapsliknande (bufellesskap).

§ 6 skal lyde:

§ 6 *Inntekt som går til frådrag i supplerande stønad*

Full supplerande stønad skal setjast ned med inntekt hos stønadstakaren sjølv så vel som hos ektemaken.

Dersom ektemaken har fylt 67 år, skal ektemaken sin inntekt likevel berre inngå ved prøvinga av ytingane til stønadstakaren med den delen som overstig full supplerande stønad etter § 5 første leddet bokstav b. Dersom ektemaken er ufør flyktning, skal ektemaken sin inntekt likevel berre inngå ved prøvinga av ytingane til stønadstakaren med den delen som overstig full supplerande stønad etter § 5 andre leddet bokstav b.

Som inntekt vert rekna

- a) arbeidsinntekt
- b) pensjon, uføretrygd og andre ytingar frå folketrygda til livsopphald, inkludert forsørgingstillegg
- c) introduksjonsstønad for nyankomne innvandrere, kvalifiseringsstønad, kontantstøtte og bidrag etter ekteskapsloven
- d) andre norske offentlege eller private pensjonar, uføretrygd og andre ytingar til livsopphald, inkludert forsørgingstillegg
- e) kapitalinntekter
- f) tilsvarande inntekter eller ytingar som nemnd i bokstavane a til e frå utlandet.

For uføre flyktningar skal arbeidsinntekt ikkje setjast lågare enn forventta inntekt etter uførhet, sjå folketrygdlova § 12-9 tredje leddet.

§ 10 andre ledd skal lyde:

Ved endring i minste pensjonsnivå og grunnbeløpet skal supplerande stønad regulerast i tråd med desse endringane.

§ 10 nåværende andre ledd andre punktum blir nytt tredje ledd og skal lyde:

Frådrag i stønaden etter § 6 på grunn av alderspensjon eller uføretrygd frå folketrygda, eller andre ytingar som er direkte knytte til grunnbeløpet eller blir regulerte etter tilsvarande reglar som for alderspensjon frå folketrygda, skal regulerast i tråd med endringa i desse ytingane.

§ 21 andre og nytt tredje ledd skal lyde:

Arbeids- og velferdsetaten kan krevje at ein stønadstakar skal møte personleg på det felles lokale kontoret inntil fire gonger i året og vise pass eller anna reisedokument for kontroll av retten til ytinga.

Departementet kan gi forskrift om tiltak for å kontrollere at vilkåra i § 4 er oppfylte eller om ein stønadstakar har hatt opphald i utlandet i strid med desse reglane.

III

Ikrafttredelse. Overgangsregler

1. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.

2. Loven gis virkning for krav om ytelser som settes frem etter lovens ikrafttredelse. Loven gis ikke virkning for beregning av alderspensjon etter folketrygdloven kapitlene 19 og 20 for personer som er født i 1956 eller tidligere og som ved lovens ikrafttredelse har vært medlemmer i folketrygden i minst 20 år etter fylte 16 år.

3. Personer som ved lovens ikrafttredelse er tilstått uføretrygd etter de særlige bestemmelsene for flyktninger i folketrygdloven, som er født i 1956 eller tidligere og som har vært medlemmer i folketrygden i minst 20 år etter fylte 16 år, skal ved fylte 67 år få alderspensjon etter de særlige bestemmelsene for flyktninger i folketrygdloven. Det samme gjelder personer som ved lovens ikrafttredelse er tilstått pensjon som gjenlevende ektefelle etter de særlige bestemmelsene for flyktninger i folketrygdloven.

3. Komiteens behandling

Som ledd i komiteens behandling av lovproposisjonen ble det 3. mai 2017 avholdt høring i saken. Følgende deltok på høringen:

- LO.
- Fellesorganisasjonen (FO).
- Jussbuss.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

Kapittel 1 innholdsfortegnelsen sjuende strekpunkt oppheves.

Nåværende åttende, niende og tiende strekpunkt blir sjuende, åttende og niende strekpunkt.

§ 1-7 oppheves.

§ 3-2 sjette ledd oppheves.

§ 3-3 sjuende ledd oppheves. Nåværende åttende ledd blir sjuende ledd.

§ 3-9 tredje ledd tredje punktum oppheves.

§ 11-2 skal lyde:

§ 11-2 *Forutgående medlemskap*

Det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet i minst fem år umiddelbart før krav om ytelsen settes fram, har vært medlem i folketrygden. Ved vurderingen av om vilkåret er oppfylt, ses det bort fra perioder med tjeneste i internasjonale organisasjoner eller organer som staten Norge er medlem av, yter økonomisk bidrag til eller har ansvar for å bidra til bemanningen av.

Vilkåret om fem års forutgående medlemskap i første ledd gjelder likevel ikke for den som har vært medlem i folketrygden i minst ett år umiddelbart før krav om ytelsen settes fram, dersom

- a) *han eller hun var medlem i trygden da arbeidsevnen ble nedsatt med minst halvparten, se § 11-5, og etter fylte 16 år har perioder med medlemskap som minst tilsvarer perioder uten medlemskap, eller*
- b) *han eller hun etter fylte 16 år har vært medlem i trygden med unntak av maksimum fem år.*

§ 12-2 andre ledd oppheves. Nåværende tredje og fjerde ledd blir andre og tredje ledd.

§ 12-3 tredje ledd skal lyde:

Uføretrygd etter § 12-2 andre og tredje ledd om unntak fra medlemskap i folketrygden fram til uføretidspunktet beholdes bare så lenge vedkommende er medlem i folketrygden. Det samme gjelder uføretrygd på grunnlag av § 12-13 tredje ledd om uføretrygd til unge uføre.

§ 12-12 fjerde og femte ledd skal lyde:

Når vilkåret om forutgående medlemskap oppfylles etter § 12-2 andre ledd, regnes framtidig trygdetid tidligst fra det tidspunktet vedkommende sist ble medlem i folketrygden. Tidsrommet fram til dette tidspunktet regnes som opptjeningstid.

Framtidig trygdetid medregnes ikke når uføretrygd gis etter § 12-2 tredje ledd.

§ 12-13 fjerde ledd andre punktum oppheves.

§ 12-15 andre ledd andre punktum oppheves. Nåværende tredje punktum blir andre punktum.

§ 15-2 andre ledd oppheves. Nåværende tredje ledd blir andre ledd.

§ 17-3 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) *hadde oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28 og var medlem i trygden.*

§ 17-3 tredje ledd skal lyde:

Vilkåret i første ledd gjelder ikke når den gjenlevende har oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28 og er medlem i trygden.

§ 17-4 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder pensjon eller overgangsstønad til en person som har oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28 og som får pensjonen beregnet på grunnlag av bestemmelsene i § 17-7 andre og fjerde ledd.

§ 17-7 andre ledd skal lyde:

Grunnpensjonen fastsettes på grunnlag av den avdødes trygdetid etter bestemmelsene i §§ 3-2 og 3-7. En person som har oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28 og er medlem i trygden, får full grunnpensjon uten hensyn til bestemmelsene om trygdetid.

§ 17-7 fjerde ledd skal lyde:

Særtillegget fastsettes etter bestemmelsene i § 3-3. En person som har oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28 og er medlem i trygden, får fullt særtillegg uten hensyn til bestemmelsene om trygdetid.

§ 18-2 tredje ledd skal lyde:

Vilkåret i første ledd gjelder ikke når barnet eller en av foreldrene er innvilget oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28 og er medlem i trygden.

§ 18-3 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder barnpensjon etter unntaksbestemmelsene for personer som er innvilget oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28, og tilleggs pensjon som etter § 18-5 andre ledd gis til foreldrelose barn på grunnlag av bestemmelsene for unge uføre i §§ 3-21 og 3-22.

§ 18-5 første og andre ledd skal lyde:

Dersom en av foreldrene er død, skal pensjonen for det første barnet utgjøre 40 pst. av grunnbeløpet. Pensjonen for hvert av de øvrige barna utgjør 25 pst. av grunnbeløpet. Hvis den gjenlevende av foreldrene får eller ville ha fått redusert pensjon på grunn av manglende trygdetid, blir barnpensjonen tilsvarende redusert. Dersom en av foreldrene eller barnet er innvilget oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28, og barnet er medlem i trygden, gis det full pensjon uten hensyn til bestemmelsene om trygdetid i kapittel 3.

Dersom begge foreldrene er døde, skal pensjonen for det første barnet utgjøre samme beløp som pensjon til gjenlevende ektefelle, se §§ 17-7 og 17-12. Pensjonen beregnes på grunnlag av farens eller morens opptjening og skal svare til det største av de to beløpene. Pensjonen for det neste barnet utgjør 40

pst. av grunnbeløpet, og pensjonen for hvert av de øvrige barna utgjør 25 pst. av grunnbeløpet. Hvis grunnpensjonen til det første barnet er redusert på grunn av manglende trygdetid, blir barnepensjonen til de øvrige barna tilsvarende redusert. *Dersom en av foreldrene eller barnet er innvilget oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28, og barnet er medlem i trygden, gis det full grunnpensjon og fullt særtillegg uten hensyn til bestemmelsene om trygdetid i kapittel 3.*

§ 19-2 andre ledd skal lyde:

Vilkåret om fem års trygdetid i første ledd gjelder ikke for

- a) den som ved fylte 67 år hadde rett til uføretrygd ved yrkesskade, og
- b) den som fyller vilkårene for rett til pensjon i §§ 17-3 og 17-4 og i enten § 17-5 eller § 17-10.

§ 19-3 fjerde ledd andre punktum oppheves.

§ 19-8 sjuende ledd oppheves. Nåværende åttende og niende ledd blir sjuende og åttende ledd.

§ 20-10 fjerde ledd skal lyde:

Den som ved fylte 67 år mottok uføretrygd på grunn av yrkesskade, får full garantipensjon uten hensyn til bestemmelsene om trygdetid i første og andre ledd, for så vidt gjelder den del av alderspensjonen som tilsvarer uføregraden på grunn av yrkesskaden.

§ 20-10 femte ledd andre punktum oppheves.

I følgende bestemmelser skal tallordet «tre» endres til «fem»:

§ 3-2 andre ledd første punktum, § 3-5 femte ledd, § 3-8 andre ledd første punktum, § 12-2 første ledd første punktum og tredje ledd, § 12-12 sjuende ledd, § 12-17 første ledd bokstav a, § 15-2 første ledd, § 16-2 første ledd, § 17-3 første ledd bokstav a og b, § 18-2 første ledd bokstav a og b, § 19-2 første ledd, § 19-8 første ledd første punktum, § 20-10 første ledd fjerde punktum og andre ledd første punktum.

§ 22-8 sjuende ledd skal lyde:

Når det er utbetalt stønad etter lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg, og det etterbetales alderspensjon eller uføretrygd fra folketrygden, skal etterbetalingen reduseres med det beløp som svarer til utbetalt supplerende stønad for samme tidsrom.

II

I lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Formålet med lova*

Formålet med lova er å garantere ei minste samla inntekt for personar som har fylt 67 år og uføre flyktingar med låge eller ingen ytingar frå folketrygda på grunn av kort butid i Noreg.

§ 2 nytt første ledd skal lyde:

Med flyktning meiner ein i lova her ein person som har opphaldsløyve etter utlendingsloven § 28. Med ufør flyktning meiner ein i lova her ein flyktning som ikkje har fylt 67 år og som fyller vilkåra i folketrygdlova §§ 12-4 til 12-7.

Nåværende første, andre og tredje ledd blir andre, tredje og nytt fjerde ledd.

§ 3 første ledd skal lyde:

Supplerande stønad vert gitt til personar som er busette i Noreg og som anten har fylt 67 år eller er uføre flyktingar. Ein person vert rekna som busett dersom han eller ho er registrert i folkeregisteret og har norsk statsborgarskap, eller med heimel i utlendingsloven har fått permanent opphaldsløyve eller mellombels opphaldsløyve som gir grunnlag for permanent opphaldsløyve.

§ 4 første og andre ledd skal lyde:

Retten til supplerande stønad fell bort når ein person oppheld seg eller har tenkt å opphalde seg i utlandet i meir enn 45 dagar i samanheng eller i meir enn 45 dagar i alt i ein stønadsperiode, sjå § 11.

Dersom opphaldet i utlandet er meint å vare i meir enn 45 dagar i samanheng, fell ytingane bort frå og med månaden etter den månaden då opphaldet i utlandet tok til. I andre tilfelle fell ytingane bort frå og med månaden etter den månaden då vedkomande hadde vore i utlandet i 45 dagar eller summen av utanlandsopphalda i ein stønadsperiode utgjør 45 dagar.

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Full supplerande stønad*

Full supplerande stønad til personar som har fylt 67 år skal svare til

- a) minste pensjonsnivå med høg sats for einslege stønadstakarar og for stønadstakarar med ekte-make som ikkje har fylt 67 år og som ikkje er ufør flyktning,
- b) minste pensjonsnivå med ordinær sats for stønadstakarar med ekte-make som har fylt 67 år

eller som er ufør flyktning og for stønadstakarar som deler bustad med sine vaksne barn eller andre vaksne, utan at forholdet mellom dei vert definert som ekteskapsliknande (bufellesskap).

Full supplerande stønad til uføre flyktningar skal svare til

- a) *minste årlege yting for uføretrygd med høg sats for einslege stønadstakarar og for stønadstakarar med ektemake som ikkje har fylt 67 år og som ikkje er ufør flyktning,*
- b) *minste årlege yting for uføretrygd med ordinær sats for stønadstakarar med ektemake som har fylt 67 år eller som er ufør flyktning. Det same gjeld for stønadstakarar som deler bustad med sine vaksne barn eller andre vaksne, utan at forholdet mellom dei vert definert som ekteskapsliknande (bufellesskap).*

§ 6 skal lyde:

§ 6 *Inntekt som går til frådrag i supplerande stønad*

Full supplerande stønad skal setjast ned med inntekt hos stønadstakaren sjølv så vel som hos ektemaken.

Dersom ektemaken har fylt 67 år, skal ektemaken sin inntekt likevel berre inngå ved prøvinga av ytingane til stønadstakaren med den delen som overstig full supplerande stønad etter § 5 første leddet bokstav b. Dersom ektemaken er ufør flyktning, skal ektemaken sin inntekt likevel berre inngå ved prøvinga av ytingane til stønadstakaren med den delen som overstig full supplerande stønad etter § 5 andre leddet bokstav b.

Som inntekt vert rekna

- a) arbeidsinntekt
- b) pensjon, *uføretrygd* og andre ytingar frå folketrygda til livsopphald, *inkludert forsørgingstillegg*
- c) *introduksjonsstønad for nyankomne innvandrere, kvalifiseringsstønad, kontantstøtte og bidrag etter ekteskapsloven*
- d) andre norske offentlege eller private pensjonar, *uføretrygd* og andre ytingar til livsopphald, *inkludert forsørgingstillegg*
- e) kapitalinntekter
- f) *tilsvarande inntekter eller ytingar som nemnd i bokstavane a til e frå utlandet.*

For uføre flyktningar skal arbeidsinntekt ikkje setjast lågare enn forventa inntekt etter uførhet, sjå folketrygdlova § 12-9 tredje leddet.

§ 10 andre ledd skal lyde:

Ved endring i minste pensjonsnivå og grunnbeløpet skal supplerande stønad regulerast i tråd med *desse endringane.*

§ 10 nåværende andre ledd andre punktum blir nytt tredje ledd og skal lyde:

Frådrag i stønaden etter § 6 på grunn av alderspensjon *eller uføretrygd* frå folketrygda, *eller andre* ytingar som er direkte knytte til grunnbeløpet eller blir regulerte etter tilsvarande reglar som for alderspensjon frå folketrygda, skal regulerast i tråd med endringa i desse ytingane.

§ 21 andre og nytt tredje ledd skal lyde:

Arbeids- og velferdsetaten kan krevje at ein stønadstakar skal møte personleg på det felles lokale kontoret inntil fire gonger i året og vise pass eller anna reisedokument for kontroll av retten til ytinga.

Departementet kan gi forskrift om tiltak for å kontrollere at vilkåra i § 4 er oppfylte eller om ein stønadstakar har hatt opphald i utlandet i strid med desse reglane.

III

Ikrafttredelse. Overgangsregler

1. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.
2. Loven gis virkning for krav om ytelser som settes frem etter lovens ikrafttredelse. Loven gis ikke virkning for beregning av alderspensjon etter folketrygdloven kapitlene 19 og 20 for personer som er født i 1956 eller tidligere og som ved lovens ikrafttredelse har vært medlemmer i folketrygden i minst 20 år etter fylte 16 år.
3. Personer som ved lovens ikrafttredelse er tilstått uføretrygd etter de særlige bestemmelsene for flyktninger i folketrygdloven, som er født i 1956 eller tidligere og som har vært medlemmer i folketrygden i minst 20 år etter fylte 16 år, skal ved fylte 67 år få alderspensjon etter de særlige bestemmelsene for flyktninger i folketrygdloven. Det samme gjelder personer som ved lovens ikrafttredelse er tilstått pensjon som gjenlevende ektefelle etter de særlige bestemmelsene for flyktninger i folketrygdloven.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding til romertall I og III fremmes av en samlet komité. Komiteens tilråding til romertall II fremmes av en samlet komité unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen viser til proposisjonen og til sine merknader og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i folketrygdloven og kontantstøtteleven

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 10-2 oppheves.

II

I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til små-

barnsforeldre skal § 3 andre og nytt tredje punktum lyde:

Støttemottakeren må være bosatt i riket, og ha vært medlem i folketrygden i minst fem år. Dersom barnet bor sammen med begge foreldrene, må begge foreldrene ha vært medlem i folketrygden i fem år.

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 1. juni 2017

Arve Kambe

leder

Erlend Wiborg

ordfører

